

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

**Kampen
om brödet
i den öppna
dörren.**

M O R G O N B R I S

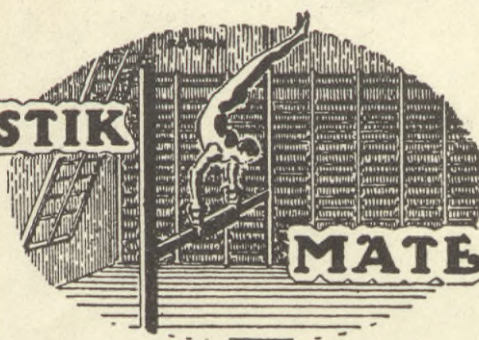
N:r 8 Årg. 27

AUGUSTI 1931

Pris 25 öre

Då behov föreligger, rekvirera Eder

GYMNASTIK

MATERIELL.

från "EKSTRAND'S".

Lugnt, säkert och utan risk kan Ni därmed arbeta ty ovanstående märke är ett kvalitetsmärke utan jämförelse. Firman, som grundades år 1872, har den största erfarenhet att erbjuda Eder på hithörande områden. Vi leverera allt vad Ni behöver för Eder materialutrustning, såväl enskilda apparater som fullständiga inredningar. Beställ därför Eder gymnastik- och lekmaterial från

E K S T R A N D ' S

STOCKHOLM 9

POSTBOX 9012

Telefoner: Söder 302 55 • Söder 311 56 • Åberopa denna tidning.

gör pengarna

dryga —

köp i

konsum

För endast **3 öre** kan Ni rädda matvaror för tiotals kronor!

Ni vet helt säkert att surning av mjölk och grädde, matvarors förskämning likaväl som de flesta sjukdomars uppkomst är resultatet av bakteriers verksamhet.

Då bör Ni också förstå värdet av

Kron-Sterisol

för varje husmoder.

Kron-Sterisol är nämligen ett bakteriedödande preparat av enorm styrka, men likväl fullkomligt oskadligt för människor. Dess mångsidiga användbarhet i varje hem gränssar till det otroliga, och aldrig förr har ett preparat av detta slag utbjudits i den allmänna handeln, som så varmt förordats av läkare och bakteriologer. En lösning av en

struken tesked Kron-Sterisol i en liter vatten kostar endast c:a 3 öre, men är tillräckligt kraftig att tillintetgöra surnings-, mögel- och förruttelse-likaväl som flertalet sjukdomsalstrande bakterier. Följande användningsmöjligheter äro endast ett litet axplock ur den broschyr om Kron-Sterisol som Ni utan kostnad kan begära hos Eder handlande:

Kron-Sterisol skyddar matvaror mot förskämning.

Det förhindrar mögelbildning på bröd, sylt etc. och är värdefullt vid konservering.

Det renar luften och borttager dålig lukt — matos i köket, rök i rum, fisklukt på diskarna.

Kron-Sterisol skyddar mot smitta och infektion och är därför outhärligt vid barnavård, vid sjukdom i familjen och vid all slags rengöring.

Det är ett verksamt medel mot bladlöss, mal etc., och skurna blommor hålla sig bättre om Ni lägger litet Kron-Sterisol i vattnet.

Ingen sur mjölk el. grädde mer?

Detta är endast ett av vetenskapens bevis på Kron-Sterisols enorma användningsmöjligheter och giftfrihet:

Sammanfattning:

Sterisoltillsats till mjölk synes verka hämmande på bakterieutvecklingen. Mjölakens surnande försenas. En tillsats av 0,4 gram Sterisol till 1 liter mjölk hindrar mjölakens surnande vid 18° under ett dygn. En dylik Sterisoltillsats inverkar icke på mjölakens lukt eller smak.

Experimentalfältet den 21 Maj 1931.

G. Hülphers

Professor i födoämnesshygien och bakteriologi vid Veterinärhögskolan.

Kron-Sterisol säljes i alla välsorterade affärer, som föra tekniska artiklar, i praktiska plåtburkar till kr. 3:25 och 2:25. Studera broschyren och tag hem en burk på prov — Ni kommer att förtjäna därpå!

ENSAMTILLVERKARE FÖR SVERIGE:
FABRIKS AB. ELLAS, STOCKHOLM

Till varje hem,
Till varje klubb

böra

Pax-skivorna

komma

Å dessa grammofonskivor låta några av fredsrörelsens främsta män höra sina röster. Låt dem ljuda i hem och klubbar! • Rekvirera å nedanstående kupong.

- N:r 1. Varför är jag pacifist. Tal av pastor Per Gyberg.
»Fredens International» Sång av » » »
- N:r 2. Fredsfrågans realiteter. Tal av borgm. Carl Lindhagen.
Träumeri. Violsolo av kapellmästare Heinrich Neve.
- N:r 3. Om du vill fred, förbered fred. Tal av kapt. C. J. Brunskog.
Svanen. Cellosolo med ack. av harpa och orgel.
- N:r 4. En återblick. Tal av magister Carl Sundblad.
Klocka, ring fred. Sång av pastor Per Gyberg.
- N:r 5. Genom seklen. Uppläsning av red. J. L. Saxon.
Vår skara växer. Sång av pastor Per Gyberg.

Pris pr skiva Kr. 3:50.

FÖRLAGET NYA VÄGAR, Kammakaregatan 38
STOCKHOLM

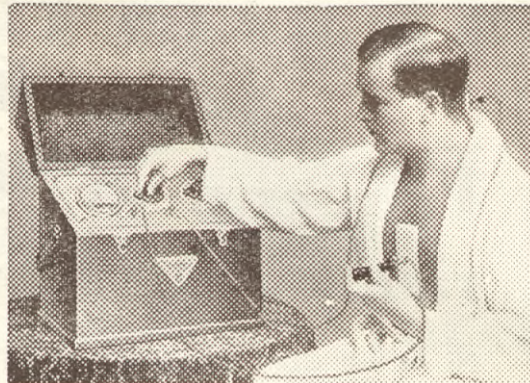
Härmed rekvireras att sändas mot postförskott:

----- st. Paxskivor n:r 1. Kr. -----
----- » » » 2. » -----
----- » » » 3. » -----
----- » » » 4. » -----
----- » » » 5. » -----

Namn: .....

Morgonbris.

Adress: .....

”Den galvaniska svagströmmen på frammarsch i hela Europa”

skriver en av Sveriges mest bekanta läkare i Nordisk Medicinsk tidskrift n:r 47, 1930.

Flera svenska läkare som prövat den galvaniska apparaten Wohlmuth, ha i likhet med många läkare i övriga Europa uttalat sin tillfredsställelse över apparatens funktion, dess enkla skötsel och sin belåtenhet med resultat, som uppnåtts genom dessa behandlingar vid reumatism och kroniska ledsjukdomar, nervösa besvär, svaghetstillstånd, neuralgier, ischias, förlamningar m. fl. sjukdomar.

Med varje apparat följer en av 12 läkare utarbetad behandlingsbok på 364 sidor, vilken kan erhållas till påseende under 10 dagar. Vid rekvisition bör Ni insända uppgift om vilken sjukdom Ni lider av och ålder. Vi tillsända Eder boken utan någon kostnad och önskar Ni vidare upplysningar, stå vi gärna till Eder tjänst därmed. Tusentals uttalanden föreligga om den galvaniska strömmens välgörande inverkan på organismen från personer, som varit i tillfälle att använda Wohlmuthapparaten.

Rekvirera omgående behandlingsboken eller gör oss ett personligt besök.

WOHLMUTH-CENTRALEN

KUNGSGATAN 30, STOCKHOLM. Telefon: 109 58, 112 17, 112 37

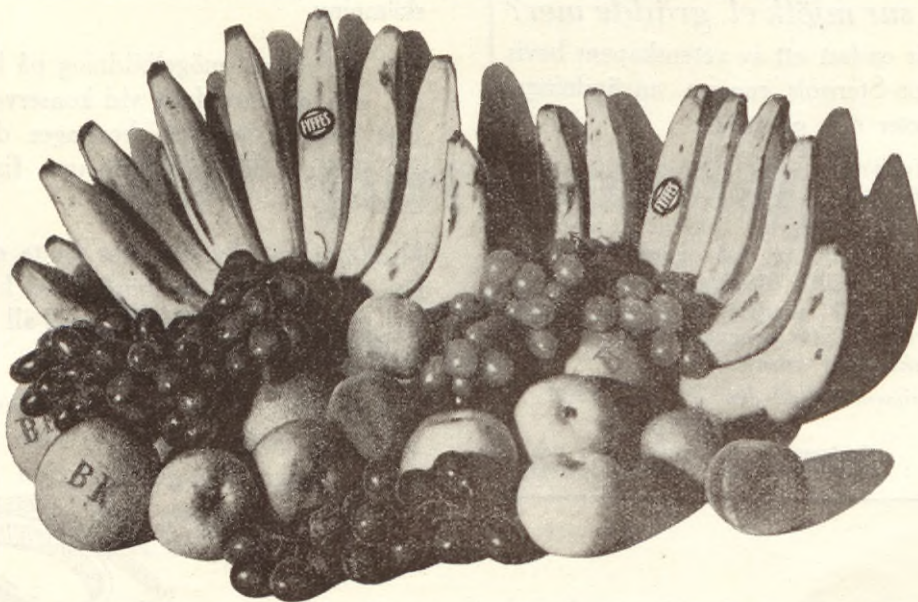
Sänd mig kostnadsfritt till påseende Eder av 12 läkare utarbetade behandlingsbok. Jag förbinder mig att efter 10 dagar returnera densamma till Eder.

Namn .....

Titel .....

Adress .....

Sjukdom .. Alder .....

Råkost är dagens lösen

NÄRINGSFYSIOLOGIENS senaste rön har givit till resultat, att färsk frukt fått en oerhört ökad betydelse i hushållet. Fyffes är idealet av matnyttig frukt. Fyffes är lättsmält, näringsrik och vitaminhaltig och ställer sig som ingrediens ekonomisk och dryg i användningen. Börja på allvar med den hälsosamma Fyffesdieten. Det finns en receptbok utgiven, som heter: ”100 sätt att tillaga bananer”. Den kostar i handeln Kr. 1:50, men Ni kan rekvirera den från oss för 50 öre.

A.-B. BANANKOMPANIET
STOCKHOLMS FRIHAMN

100 sätt att tillaga
BANANER

Sänd in
kupongen

får Ni denna recept-
bok för 1/3 av bokhand-
elspriset.

Härmed rekvireras
för 50 öre receptsam-
lingen 100 sätt att till-
laga bananer, och insändes
beloppet samtidigt i frimärken.

Namn: .....

Adress: .....

**när
jag blev
världens
lyckligaste
fru**

hade jag klart för mig, att kredithandel är en av hemmets värsta fiender. Vår ekonomi skulle från början läggas på säker grund. Kontanthandel blev min paroll.

Jag förstod, att i den butik, där alla köpa kontant, skulle också jag köpa bäst. Därför gick jag redan från första da'n till den kooperativa butiken.

Jag ger också alla andra nygifta det rådet:

**gör pengarna dryga –
köp kooperativt**

NYA ELEVHEMMET

Arbetande kvinnors skola

som ingen annan är FOLKHÖGSKOLAN, Västerdalarnes Folkhögskola, MALUNG. Genomgår ofta av industriarbeterskor, affärsanställda, tjänarinnor m. fl. Allmänbildande folkhögskoleämnen samt husmodersutbildning (matlagning, dukning, servering, bakning, konservering, o. s. v.) vävning, sömnad, kvinnlig hygien och barnavård m. m.

I och II (högre) årskurser. Manlig folkhögskola pågår samtidigt. Nya elevhem. Härlig Dalanatur. Låga kostnader. Höga stipendier o. friplatser. Ill. prosp. o. alla upplysningar gratis fr. föreståndaren.

Rektor **Gunnar Furuland**, Malung. Tel. 32 a

Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad

Kurser i medborgarkunskap.

Höstkurs 8-30 september

Historia med statskunskap, psykologi, kommunalkunskap mötes- teknik, diskussioner över aktuella politiska och sociala frågor.

Stipendier kunna sökas. Begär prospekt och upplysningar hos Rektor **HONORINE HERMELIN**, Fogelstad, Julita.

Hushållsskolan Margareta

DROTTNINGGATAN 69

Filialer: Stockholm, Hamngatan 10, 2 tr. (mitt för Kungsträdgården) Hornsgatan 1, Örebro Klostergatan 11, Linköping St Larsgatan 21, Jönköping Kyrkogatan 6, Göteborg Parkgatan 2 (f. d. Dicksonska Palatset), Malmö Södergatan 32, Lund Bantorget 7, Borås Österlånggatan 44, Hälsingborg N:a Trädgårdsgatan 21.

I:a klass matsalar och festväning.

Elever bibringas omsorgsfull undervisning i finare och enklare matlagning, dukning, uppläggning, bakning av finare småbröd, tårter och matbröd, beredning av korv, å la dauber m. m. Kurstiden 3 å 4 månader (2 mån.). Förfrågningar ställas till föreståndarinnan för någon av skolorna.

Vördsamt **Fru Hanna Lindmark**.

KRISTINEHAMNS PRAKTISKA SKOLA

Höstens kurser.

Teknisk avd. Byggnadstekn.- o. elektrotekn. fackkurser, 5 mån. el. 1 år. 1-årig allmän teknisk kurs.

Handelsavd. 1-årig högre handelskurs, 1-årig allmän handelskurs, 3 mån. handelsbiträdeskurs.

Husmoders- o. Slöjdvad. 3-5 mån. husmoderskurser, specialkurser i sömnad och vävning (2-10 mån).

Realavdelning. 2-årig kurs från folkskolan till realexamen. Husmoders- och slöjd- avd. börja 1 aug. Övriga kurser 24 aug. Statsstipendier till mindre bemedlade. Prospekt på begäran. Telefon 115. **O. HELLING, rektor.**

Teknisk skola, Handelsskola, Real- skola, Hushålls- och Slöjdskola.

KATRINEHOLMS ENSKILDA LÄROVERK.

Nya kurser omkr. 10 Aug. Begär genast prospekt, sändes kostnadsfritt.

GULLBERGSBROHEMMET GÖTEBORG

Barnavårdsnämndens spädbarnshem, utbildar elever i spädbarnsvård, praktiskt o. teoretiskt. Kursen varar 6 mån. Prospekt genom Föreståndarinnan.

MORGONBRIS AUGUSTI- NUMMER

INTRESSANTA KONGRESSER

komma att under augusti månad följa på varandra. Förutom flera lärarkonferenser och kurser om den nya uppfostran, det internationella samarbetets krav och skolans inställning här till håller Svenska landsorganisationen sitt riksmöte i Stockholms konserthus under tiden 9-15 augusti. Öppna-dörren-internationalens kongress å Strand hotell den 17-21 motses med synnerligen stort intresse. Ett sextiotal utländska gäster väntas.

Till sist men därför inte mindre värd allmän uppmärksamhet är teateramatörernas kongress.

Det är alla dessa förestående märkliga möten, som föranlett större delen av artiklarna i detta nummer av Morgonbris. Framförallt sysslar det med den bistra strid om förvärsarbetet, som nu står mellan män och kvinnor, vilken redan vignettsidan är en illustration till.

MORGONBRIS

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Vessman.

Redaktion och expedition: Upplandsgat. 1, 3 t., Stockholm. Tel. 188 86. Postgiro n:r 50196. För annonserna tel. V. 158 38 och 188 86.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:-; lösnummer 25 öre. Prenumeration sker på posten.

Annonspris: 40 öre pr mm.

Eldbegängelsen

vinner med varje dag erkännande i allt vidare kretsar som den bästa formen för förvandlingen av de avlidnas stoft. Närmare upplysningar om eldbegängelsen lämnas avgiftsfritt å

Svenska Eldbegängelseföreningens (S.E.F:s) Stockholmsavdelnings Byrå, Sveavägen 25, 2 tr. (hiss).

vid personligt besök eller pr telefon Norr 22 80, vardagar kl. 10-4. Lördagar och helgdagsaftnar kl. 10-2.

Inträdesavgiften är: för i begravningskassa inskr. 5 kr., för andra 10 kr. Årsavgift förekommer icke.

Föreningen utg. egen tidskr. »Ignis», oombärlig för alla eldbegängelsevänner. Sändes franko Kr. 1: 50 pr helår.

Från textilfabriken i Norrköping till Genève. Karin Nilsson.

Partistyrelsen ger bannor.

L. O. gör nya upptäckter.

Den socialdemokratiska partistyrelsen har i dagarna riktat en allvarlig påminnelse till arbetarkommunerna runt landet om det ytterst viktiga i att dessa lägga mer vikt vid och mera efterleva vad som säges i partiets handledning för organisationsarbete under avd. VIII, där det heter:

"Det är önskvärt och nödvändigt att kvinnorna, där lämpliga krafter stå till förfogande, utnyttjas i det inre partiarbetet och i den yttre agitationen samt att de, synnerligast i kommuner där vårt parti har en stark ställning, i mån av kvalifikationer för förekommande uppdrag, bliva representerade på det offentliga livets skilda områden."

Sedan partistyrelsen gick i författning om att anställa en kvinnlig sekreterare har intresset för agitationen bland kvinnorna märkbart stegrats ute i partiorganisationerna.

Hittills har dock detta intresse huvudsakligast tagit sig uttryck i anordnande av agitationsturnéer, vilka tillfört partiet och även ungdomsrörelsen en del nya medlemmar. Detta är dock långt ifrån tillräckligt. Skall denna agitation bli till någon verklig nytta, måste partiorganisationerna ägna frågan om nyanskaffning av kvinnliga medlemmar ett ständigt intresse. Och när vid agitationsturnéer nya medlemmar värvats böra kommuner och klubbar se till, att dessa medlemmar inte lämnas vind för våg, som nu ofta händer utan bevaras som medlemmar och intresseras för arbetet. Och ungdomsklubbarna böra beflita sig om, att till partiet överföra inte endast de manliga utan även de kvinnliga medlemmar, som vid mögnare ålder lämna klubbarna.

Ett viktigt led i arbetet för nyförvärv av kvinnliga medlemmar är — lyder vidare uttalandet — påverkandet av den allmänna uppfattningen i den riktningen, att *kvinnorna skola betraktas som medborgare, och som sådana delta i det samhällliga arbetet.*

Vi ha all anledning att även understryka partistyrelsens allvarliga maning till de kvinnliga partimedlemmarna "att inte undandraga sig de medborgerliga förpliktelserna utan ta sin del av ansvaret för det demokratiska samhällsskicket samt att arbeta på att göra sig skickade för dessa uppdrag".

Men så välkommen denna promemoria än är, då den ådagalägger att det för partiledningen i alla fall är själv-

»Jag skulle vilja medverka till ett system, som möjliggjorde att arbetarna bleve kraftigare gentemot maskinerna. Vi måste spara våra krafter. Vi ha inte att arbeta ett halvt år eller år utan ett helt liv», säger även tobaksarbetarnas fröken **Elisabeth Vedberg**, som är den första kvinnan vid tobaksmonopolet i Stockholm, vilken av kamraterna utsetts att representera dem vid uppgörande av ackordsatserna. Hon ses här i färd med att räkna ut den genomsnittliga timprestationen för ett visst arbetsmoment.

klart att kvinnorna skola vara med i arbetet utan hänsyn till annat än att de äro ansvarskännande medborgare, framkallar uttalandet hos kvinnliga läsare blandade känslor av häpenhet och förtrytelse. Bara inom industrin återfinnas över 150.000 kvinnliga arbetare. Denna väldiga skara av oftast präktiga, självständiga arbeterskor till trots ha deras manliga kamrater, med vilka de dela dagsverken i samma fabriker, vid samma maskiner, ännu inte hunnit i kapp med tiden utan att de måste tilldelas en sådan här reprimand. Det skall oförbehållsamt erkännas att det fortfarande inom stora kvinnogrupper råder en kompakt slöhet så snart det gäller organisation och samhällliga angelägenheter, men kvinnoförbundets expedition har å andra sidan inte en, utan gång efter annan upprepade erfarenhet av arbetarkommunernas bristande vilja till samarbete — ett samarbete, som skulle kommit dem själva inte minst till gagn. Vi skola inte tala om de många brev, som med stora förhoppningar sänts ut till landets olika delar, men som med några få undantag hamnat hos tystnaden själv. Skulle partistyrelsens skrivelse förmå vara bomben under denna hittills till synes orubbliga mur, då komma säkerligen ljuvliga hälsoflöden att springa fram. Som framgår av den på annan plats i detta nummer publicerade resolutionen av senaste tyska partikongressen var denna på det klara med att kvinnorna skola ansluta sig till arbetarklassens kamp med frejdigt kamphumör först, när de tillförsäkrats likaberättigande och icke äro underkastade hämmande undantagsvillkor.

Som en sådan farlig särbestämmelse torde nog även den här ovan anförda punkten ur partiets organisationsbestämmelser kunna betecknas. Kvinnorna ha visserligen

själva påyrkat den, men det har gått en del år sedan dess, under vilken tid åtskilligt hunnit hända. För en kvinnlig partimedlem är bestämmelsen i alla händelser tillräcklig anledning till att rodna, i det att den erinrar henne om att det inte är så alldeles självklart att hon tar säte och stämma i församlingen utan mätes hon efter särskilda mått. Det är i alla händelser en punkt, som den socialdemokratiska kvinnokongressen nästa vår borde ägna en viss uppmärksamhet.

Den strax därpå följande stora partikongressen blir ju lyckligtvis inte fullt så fattig på kvinnliga representanter som tydligen det nära förestående fackliga riksmötet, fastän de tvåhundra hit inlämnade motionerna komma att föranleda ett flertal synnerligen viktiga beslut.

Enligt vad Morgonbris erfarit ha från förbunden endast anmälts inalles fem kvinnliga delegater — fru Anna Johansson-Visborg från bryggeriarbetarförbundet, fru Ellen Jonsson och fröken Brita Jonsson från beklädnadsarbetarförbundet samt två kvinnliga representanter från "Hatt och päls" — vilket ju är en högst beklaglig siffra med hänsyn till att församlingen skall bestå av 250 ombud.

Visserligen uppgå de till L. O. anslutna arbeterskornas antal endast till omkring 51.000 under det att männens är nära 500.000 — kvinnorna utgöra alltså endast omkring tio procent av hela L. O. — men deras representation vid kongressen är ju lika fullt oproportionerligt liten. Tages därtill hänsyn till det på annan sida åskådliggjorda faktum att det finns flera fack, där den kvinnliga arbetskraften är synnerligen övervägande som t. ex. inom handels- och kontorsanställda, tobaks- och beklädnadsarbetarkårerna m. fl. verkar kvinnornas sparsamma förekomst vid arbetarnas stora rådslag än mer nedstämmande, allrahelst företeelsen samtidigt är en förtätd upprepning av ett motsvarande förhållande på varje förbundskongress. Det kan vara nog att påminna om att vid "Järn- och metalls" senaste kongress, som består av 200 ombud, fanns ett ombud — den första kvinnliga representanten i den församlingen. Vid handelsarbetarnas stora riksförsamling räknades summa summarum elva kvinnor. De kvinnliga fackföreningsmedlemmarna skola inte fritagas sin del i ansvaret för att situationen här i Sverige i berörda avseende är så pass efterbliven, men även här torde väl en väsentlig orsak vara att söka i likgiltighet för de nya kamraterna från de ledande männen inom organisationerna.

Inför Landsorganisationens kongress har den socialdemokratiska Göteborgskollegan Ny Tid uttalat som en nödvändighet att L. O:s ledning förstärkes. Den nuvarande förklaras vara ett för litet huvud till den väldiga kropp, som organisationen snabbt växt ut till. Det förefaller oss som en eventuell utvidgning av representantskapet och sekretariatet vore ett ypperligt tillfälle att knyta kvinnorna fastare till det aktiva fackliga arbetet. Lämpliga krafter skulle inte saknas. Enligt Sven Backlund gjorde ju den svenska landsorganisationen ett lyckligt val, då den sände textilarbeterskan Karin Nilsson direkt från fabriken i Norrköping ner till arbetskonferensen i Genève. "Hennes anförande var så mänskligt", sade en av journalisterna, som arbetat under årtal i Genève, och tillade, "att man sällan här nere får sådana tal."

Framgången av denna nyupptäckt måste väl om något kunna uppmuntra L. O. att lämna större plats och myndighet åt den nya kamraten. Karin Nilsson kan ju tyvärr inte komma ifråga så länge textilarbetarförbundet ännu står utanför L. O., men vi tro oss kunna försäkra att det finns åtskilliga andra verkligt kunniga arbeterskor i besittning av möjligheter, som garantera ytterligare angenäma överraskningar.

FEMINISTERNA HÅLLA INTERNATIONELL KONGRESS

Internationella sammanslutningen *Open door* håller kongress i Stockholm den 17—21 augusti. Programmet är fullt av intressanta frågor, som gälla kvinnorna och arbetet och deras ekonomiska ställning inom detta.

Redan följande huvudrubriker för de spörsmål som komma att behandlas, äro goda vittnesbörd om intensiteten i *Open door's* verksamhet. Här möta vi vad alla fackligt organiserade kvinnor intressera sig för: Lika lön för lika arbete; Den förvärvsarbetande kvinnan och moderskapet; Den förvärvsarbetande kvinnans ekonomiska frigörelse; Angreppen på kvinnors rätt till arbete; Kvinnorna i fackföreningarna m. fl.

Det är klart att för alla kvinnor inom den organiserade arbetarvärlden det har en ofantlig betydelse hur djupt dessa spörsmål intressera andra kvinnor, men även dessas inställning till dem. Det är dock inte utan att många arbetets kvinnor känna sig litet misstroga över den omtanke som nu med ens så generöst ägnas dem. Vi ha inte annars blivit bortskämda av de feministiska kvinnorna med någon större förståelse för fackföreningsrörelsens strävanden, utan ha en känsla av att dessa vid de stora konflikterna ganska troget följt stämningarna inom den borgerliga världen. För Sveriges vidkommande åtminstone, tro vi inte heller att *Open door's* åsikter angående organisationsformerna för kvinnorna komma att inverka i någon särskild riktning. Det är möjligt att i utlandet, där det finnes så många olika schatteringar av fackorganisationer — kristligt-sociala, nationella o. s. v. — de borgerliga kvinnorna stiga in i rörelsen och förmå göra praktisk nytta.

Den nu senast i Genève så uppmärksamade frågan om revision av nattarbetskonventionen kommer också upp till behandling vid Stockholmskonferensen. Här vore det lyckligt om alla arbetarkvinnor kunde ena sig i en målmedveten uppslutning kring det positiva kravet på förbud för allt nattarbete — som det är möjligt att avskaffa — oberoende om det utföres av män eller kvinnor. Det är onekligen mera fruktbringande att slåss för det som ligger på en bredare bas i linje med det sociala framåtskridandet, än att ständigt kämpa för en ensidig inriktning, låt vara aldrig så berättigad.

Med största intresse motses även debatterna om moderskapsskyddet. Här kommer säkerligen även menin-

garna att ganska mycket gå i sår mellan arbetarkvinnorna och de borgerliga.

Artikeln "Skyddslag" i *Morgonbris* majnummer, där denna fråga något beröres, har uppkallat Tidevarvet att vända sig till advokat Eva Andén för att höra *Open doors'* uppfattning i den.

Advokat Andén upplyser därvid att *Open door* är visst inte emot något moderskapsskydd utan "vill skydda de arbetande mödrarna mera än den nuvarande skyddslagstiftningen" och undertecknad.

Det är också riktigt, att där vi gå fram med något böjda ryggar och uttala önskan om moderskapsskydd med "en icke för knappt tilltagen moderskapsspenning" där marscherar *Open door* damerna fram rakryggade och kräva "tillräckligt understöd för att fullt kompensera modern för de ekonomiska nackdelarna av en ledighet." Lagstiftningsprojektet i denna fråga vid årets riksdag, låg oss alldeles för nära, för att vi skulle vilja skriva programteser. Vi tro inte heller att arbetarkvinnorna missförstått vår inställning, utan haft sinne för de allvarliga realiteter, som lågo bakom orden. Tidevarvet ger oss emellertid ännu några nyttiga upplysningar i denna sak. "Open door utgår från att det är modern som skall avgöra, om hon skall fortsätta sitt arbete eller ej, och avgöra om hon kan reda sig på erbjudet understöd under ledigheten och känna sig skyddad att återfå arbetet eller om det är för henne och barnet fördelaktigare att hon behåller sitt arbete och sina inkomstmöjligheter i stället för att lita till ett knappt understöd och med risk att arbetet går ifrån henne." Det är alldeles klart att detta är något att ägna sina tankar åt. Men ligger det icke en verkligt stor fara i en sådan generös frihet för modern att avgöra om hon vill taga emot eller ej vad lagen bjuder. Säkerligen komma inte arbetsgivarna att mera uppskatta de kvinnliga arbetarna, om ett lagligt moderskapsskydd inom industrien icke göres obligatoriskt. Eventualiteten att de flesta mödrarna taga det i anspråk finns ju visserligen, men det är heller inte osannolikt att en kutym att inte begagna sig av skyddet, kommer att metodiskt framarbetas på arbetsplatserna. (Vi behöva endast göra oss en föreställning om vart det skulle ha burit hän, ifall inte 8-timmarsdagen blivit obligatorisk). Häre ligger en fara för att vi flytta något av striden och

Programmet för *Open Door's* kongress.

Måndagen den 17 augusti, f. m. Konferensen öppnas. O. D. I:s arbete under dess två första år.

Tisdagen den 18 augusti, f. m. Lika lön för lika arbete;

e. m. Angreppen, över hela världen, på kvinnors rätt till arbete: Ha kvinnorna samma mänskliga rätt som andra vuxna att förtjäna sitt livsuppehälle? Attackerna, i alla länder, på den gifta kvinnans rätt till avlönat arbete. Revision av nattarbetskonventionen. Rationaliseringen. Arbetslösheten.

Onsdagen den 19 augusti, f. m. Den förvärvsarbetande kvinnan och moderskapet.

Kl. 4 e. m. Te å Stadshuset på inbjudan av Stockholms stadsfullmäktiges presidium.

Kl. 8 e. m. Offentligt möte. Den förvärvsarbetande kvinnans ekonomiska frigörelse. Korta anföranden av välkända internationella talarinnor.

Torsdagen den 20 augusti, f. m. Överläggning om O. D. I:s arbete;

e. m. "Kvinnorna själva". Kvinnorna i fackföreningarna. Äro kvinnorna själva för eller mot restriktioner i fråga om deras arbete? Representerar den organiserade fackföreningsrörelsen de kvinnliga arbetarnas åsikter? Böra kvinnorna ingå i blandade fackföreningar eller bilda egna fackföreningar?

24—29 augusti. Studiekurs i Sigtuna.

Föreläsare, bl. a. Mrs. Abbott, Madame de Graene van Duuren, Mrs. Le Sueur, fru Arenholt, fr. Westergaard, d:r Ada Nilsson.

Ämnen, bl. a.: Kvinnan som producent genom tiderna. Feminismens filosofi. Kvinnornas ställning inom fackföreningarna. Farliga yrken. Nattarbete. Kvinnorna och jordbruket. I vad mån inverka de fysiologiska funktionerna på kvinnan som arbetare?

intresse motsatserna mellan arbetsgivarna och arbetarna till en kamp, i detta fall mellan de kvinnliga arbetarna själva. För oss är det oförenligt med våra solidaritetsbegrepp i vår kamp för bättre existensvillkor, att den ena arbetaren skall få frihet inrätta sig efter egna förutfattade meningar om vad som gagnar honom bäst. Advokat Andén kommer nog att göra gällande att sammanställningen är oriktig, därför att för kvinnorna har genom moderskapsskyddet skapats en särslag, som kan skärpa svårigheterna på arbetsmarknaden för kvinnorna, men vi genmäla att den faran är icke så stor som att de arbetande kvinnorna skola få laglig hjälp att trampa ned varandra.

Signe VESSMAN

President Hoovers favorithobby är att meta.

Hoover på halva vägen

Under de senaste veckorna har president Hoovers namn varit det aktuella namnet i världen. Med sitt förslag till lösning av den ohyggliga ekonomiska krisen framträdde han som dess räddare. Inför detta har det sitt intresse att ta del av följande skildring av U. S. A:s president. Den är hämtad ur en ledande amerikansk tidskrift en månad före Hoovers plan för hjälp till Tyskland, och illustrerar den hissnande berg- och dalbana en politikers tillvaro är.

För kort tid sedan hade Herbert Clark Hoover, Föränta Staternas trettioförste president, tillryggalagt hälften av sin första, och måhända sista, presidenttermin. De tvenne år som ligga bakom honom karakteriseras av det hårdaste arbete denna arbetsamme man någonsin utfört, våldsamma sammanstötningar med en missnöjd kongress, en svårartad ekonomisk kris, och en gradvis sjunkande popularitet. Framför honom låg den törnbeströdda stigen fram till 1932, då han antingen genom ett återval skulle återvinna sin prestige, eller också se sig avfärdad såsom en misslyckad president.

Två år i Vita Huset ha kommit hans hår att gråna, gjort hans anletsdrag slappare, och fördjupat rynkorna i hans runda gossansikte, så lätt att karrikera och så svårt att måla. Ehuru han minskat 7 kilo i vikt har hans

hälsa hela tiden varit god, tack vare en noggrant genomförd fysisk träning. Två år av Vita Husets rampljus var tillräckligt för att skapa en gloria kring pannan på Calvin Coolidge, en tidigare mycket ringa bemärkt politiker, som försiktigt klättrat uppför. Lika lång tid i samma belysning har fullständigt ställt i skuggan Herbert Hoovers världsberömda tidigare karriär, och berövat hans namn dess klang. Förtroendet för pressen förlorar han mer och mer. Han har börjat betrakta sig själv som en martyr i tagelskjorta, missförstådd av folket.

En rättvis historisk värdering av president Hoovers två första år är omöjlig. Liksom andra presidenter har han blivit obarmhärtigt kritiserad av sina motståndare, samtidigt han haft sin skara högröstade anhängare. Staten New York's representant i Vita Huset, Loring Black, gav ett typiskt uttryck för de yttersta demokraternas uppfattning, då han helt nyligen förklarade: "Den främsta åtgärden av den nuvarande regeringen är ett framgångsrikt anfall på Websters lexikon... Hoover gör grimaser åt kongressen och skickar sedan sekreterare Walter Newton för att säga att han ingenting menade med det... Han har kompromissat med allting, landet, kongressen, partiet, och sig själv. En tid trodde folk faktiskt att regeringen hade sitt huvudsäte i Washingtons sinnessjukhus... Liksom den Hardingska regimen gav

(Forts. på sid. 23)

Borgerlighet och förborgerligande

Av Frans SEVERIN

De socialdemokratiska arbetarna och ännu mera ledarna ha förborgerligats. Det är ett påstående som från två håll ständigt återkommer i den politiska debatten. Från bolsjevikerna som en anklagelse, från borgarna uppenbarligen som en illustration till det gamla förhållandet att människor gärna tro det de önska. Sällan eller aldrig ser man däremot något försök att närmare klargöra vad man förstår med uttrycken borgerlig eller förborgerligande. Det är bekvämare att bruka slagord än att analysera dem.

För någon vecka sedan gav Segerstedt i G. H. T. uttryck för sina och hans meningsfränders förhoppningar om borgarsamhällets eviga bestånd i en artikel, där det bl. a. heter att "den pågående förbättringen av kroppsarbetarnas levnadsförhållanden helt enkelt innebär att de i växande omfattning förborgerligas. Vad levnadsstandard och bildningsgrad beträffar råder icke någon skillnad mellan den s. k. småborgaren och kroppsarbetaren. — — —

Den ståndscirkulation, som alltid varit livlig i det svenska samhället, har alltså i våra dagar blivit ännu mera markerad. Borgerligheten är stadd i tillväxt, icke i bortdöende. Den indelning i fackliga sammanslutningar, som alltjämt fortgår och som framtvings av kroppsarbetarnas framträdande i samlad trupp, hotar icke heller borgerskapet med undergång. Vad den hotar är det enskilda initiativet, den individuella företagsamheten."

Vad är borgerlig och vad är förborgerligande? Uttryckets innebörd är åtskilligt dunkelt, såsom alltid är fallet med politiska slagord. Det täcker en mängd vitt skilda företeelser och olika hos olika personer, som använda det. Men hur flytande borgerlighetens begrepp än är, måste det dock finnas något kriterium, något om vilket alla äro ense utgör den väsentliga beståndsdelen i borgerlighetens begrepp. Denna fasta punkt i borgerlighetens begrepp är påtagligen, "den fria företagsamheten", frikonkurrensen, eller hur man behagar kalla kärnan i det ekonomiska system, som benämnes liberalismen. Adam Smiths och Richard Cobdens liberalism skiljer sig visserligen i många stycken från dagens borgerliga verklighet. Men trots detta anse sig nutidens borgerliga politiker väsentligen hävda liberalismens grundsatser. Den gamla merkantilismen hör inte samman med borgerligheten. Tvärtom betecknar borgerlighetens seger merkantilismens undergång; den "fria företagsamhetens" seger över skrå- och handelstvånget. Detta var innebörden i industrialismens genombrott, som fullbordade borgarklassens seger och utrotade det gamla ståndssamhällets sista feodala rester. Under den s. k. fria företagsamhetens, liberalismens, fana började den moderna kapitalismen sin världserövring. I känslan av sina nya produktionsmedels överlägsenhet fann den idoga borgarklassen sig icke behöva annat än friheten, friheten att i öppen kamp besegra motståndet från de sista skansar, där man ännu gjort den moderna borgarklassen härskarrätten stridig. Högkapitalismens period betecknar höjdpunkten av borgarklassens makt.

Med uttrycket borgerlighet och förborgerligande torde man dock i regel förstå något vidare. I påståendet att arbetarna och ännu mera ledarna förborgerligats ligger inneslutet att deras allmänna andliga skapnad sammanfaller med den härskande klassens. Deras kulturella ideal

och strävan bär samma prägel. Det finns ingen skillnad mellan småborgaren och arbetaren, heter det, beträffande bildningsgrad och levnadsstandard. Båda äro likartade yttringar av det moderna kapitalistsamhällets allmänna kulturella strävan. Det tjänar inte något till att diskutera skillnaden i arbetarnas och småborgarnas kulturideal; den är måhända inte stor. Men häri ligger inte någon sensationell upptäckt. Det betecknar endast den oundvikliga avhängighet, som under en tidsepok alltid förefinnes mellan de kulturella eller ideologiska yttringarna och de motsvarande materiella förhållanden som utgöra deras förutsättning.

Den verkliga sensationen i Segerstedts förkunnelse är, att den fria företagsamheten synes kunna förgå, men borgerligheten bestå, (borgerskapet såsom människor ha arbetarna aldrig hotat med undergång) d. v. s. grunden rivs men byggnaden stå kvar, eller kanske hänga kvar — i luften, existensbetingelserna upphöra, men existensen fortsätter. Borgerligheten, uppfattad såsom borgarsamhällets allmänna kulturella yttringar, göres oavhängig borgarsamhället självt. Den synes för Segerstedt vara något slags metafysisk existens, som oberoende av den erfarenhetsmässiga omvärlden lever sitt eget fria liv, hämtar intryck och näring samt föder idéer ur intet eller i varje fall från något utanför vår erfarenhet. Det är detta hemska spöke, som Segerstedt givit evigt liv, som förblir när den fria företagsamheten försvinner, som flyger omkring i världsalldet som en vilsekommen komet även sedan förutsättningen för dess existens upphört och driver sitt hemlighetsfulla spel med människosjälens.

Lyckligtvis behöver man inte taga sådan metafysik på allvar. Sannolikt behöver ingen känna sig skräckslagen av ett så upprörande perspektiv, som den eviga existensen av den välgödde Medelsvenssons fadda grosshandlarkultur eller den småborgerliga brackans filiströsa trångsynthet. Med de materiella förutsättningarna, den s. k. fria företagsamheten, förgå också de däremot svarande kulturyttringarna och idealen. Så länge arbetarna "hota" den fria företagsamheten, d. v. s. den art därav, som utgör privatkapitalismens speciella existensform, är det uppenbarligen ingen fara med förborgerligandet. T. o. m. om arbetarna beklagligt nog till en del och en viss grad fångats av borgarkulturens storkapitalistiska lyxvansinne eller småborgarens filisterideal, så innebär förborgerligandet ingen fara, så länge massan av arbetare alltjämt bekämpa, vad som dock är Alfa och Omega i det borgerliga samhället, den liberala ekonomin. Ty bekämpa de denna, så måste de, i varje fall i sin föreställningsvärld, samtidigt uppställa ett annat ideal, socialismens. Och med socialismen såsom samhällets materiella existensform följer också socialismens allmänna samhällssyn, följer andra kulturideal, andra rättsbegrepp, andra förpliktelsebegrepp. I stället för inbördes kamp sättes inbördes hjälp, i stället för det borgerliga rättsidealet: allt för mig, även om alla andra blir utan, sättes allt för oss, för människorna, för mänskligheten. Härmed förändras också den andliga skapnaden, ty att Medelsvenssons pilsner- och kassaskåpsbekymmer skulle vara det andligen förhärskande även i ett samhälle byggt på solidaritetsprincipen kan helt enkelt inte förutsättas.

KVINNAN I SVART

SPANJORSKAN I DEN NYA REPUBLIKEN

Palma de Mallorca i juli 1931.

Spelar kvinnan någon betydande roll i det Spanien, som nu ligger i stöpsleven? Vi nordbor ha ju en allmängiltig uppfattning av spanjorerna och spanjorskorna var för sig, men vi veta icke så värst mycket om deras inbördes förhållande och den spanska kvinnans egentliga karaktär på grund därav.

Spanjoren anser sig själv vara stolt och ridderlig och tillmötesgående, och det tror man ju även i andra länder. Han älskar sitt land, men mer sin provins än hela Spanien, och först och främst älskar han sig själv, hans galanta väsen är ingen följd av en mångårig personlig kultur eller rationellt tänkande utan av hans självkänsla, som är så intensiv och ome-

delbar att han ovillkorligen handlar mot andra så, som han vill att de skola behandla honom. Slavisk underdå-nighet i enlighet med våra begrepp finns inte i Södern, där kampen för tillvaron varken förutsätter den eller ger den någon avgörande betydelse. Alla spanjorer äro senjorer för varandra, och även om man inte menar det så högtidligt, så är det dock ej heller mot vilja eller övertygelse.

Detsamma gör sig gällande i man-nens uppfattning av kvinnan. För varje senjor är varje kvinna verkli-gen senjorita eller senjora, kvinna som könsvarelse är hon i enlighet med orubbliga sedlighets- och moral-begrepp men först efter formaliteter, vilka för bägge parter utgöra natur-lagar. Bekantskap mellan man och kvinna, förlovning, äktenskap m. m.

ha icke samma betydelse i Spa-nien som hos oss. I Södern och icke minst i Spanien är uppfattningen av livet mera verklig än verkligheten själv.

Men hurudan är den spanska kvin-nan? Det är svårt att definiera, ty visserligen finns det en representativ spansk kvinnotyp, men andalusiskan t. ex. är ju icke likadan som katalon-skan eller kastilianskan. Det säges på ett ställe, att "det är skillnad på en falsk och äkta spanjor", men vari skillnaden i själva verket består kan väl ingen spanjor förklara, ty alla spanjorer kunna ju i kraft av sin lokalpatriotism hävda att de äro äkta spanska. Men mer hos kvinnan än hos mannen finns det ett specifikt spanskt drag, som tydligt skiljer hen-ne från andra länders kvinnor. Detta drag finns hos den eldiga andalusis-kan, hos den ranka, värdiga katalon-skan, hos mallorcinskan, hos den ut-slitna proletärkvinnan och den stela och maktiga överklasskvinnan, hos den vilda tatterskan, hos zigenerskan; spanjorskan är i alla livets förhållan-den sydländsk i detta ords utkristalli-serade betydelse; den stolthet, som hos männen ofta endast är en tanke, är hos spanjorskan känsla, stoltheten är hennes väsensdrag.

Hon är icke mannens slavinna, det skall man icke tro, hon är lika ous-bärlig att icke säga ousbärligare för mannen som han för henne. Spanjo-ren älskar sina barn och eftersom hon föder dem till världen känner han sig i vissa hänseenden beroende av henne. Och så är hon ju på det hela taget en lika mycket arbetande med-lem av familjen och samhället, och även barnen få deltaga i arbetet, det försvagar givetvis mannens härskar-ställning, han äger ingen auktoritet i egenskap av ensamförsörjare. Den förnäma och dagdrivande senjoritan som man läst så mycket om finns för-stås också, men man lägger märke till henne just därför att hon skiljer sig från den spanska kvinnan av folket, om vilken det icke diktats så mycket panegyrik. Att kvinnan icke haft samma sociala och politiska rättighe-ter som mannen, utgör intet bevis på

Spansk zigenerska från Valencia.

Foto Oscar Hedberg.

hennes underlägsenhet under mannen; han har icke kunnat göra sina rättigheter avundsvärda för henne. Nu förvånar man sig i utlandet över att den spanska kvinnan skall ha samma rättigheter som hennes make. I Spanien, där de manliga analfabeternas antal är minst lika stort som de kvinnliga, är man inte så förvånad, om man undantar prästerskapet, som visserligen kan läsa men är analfabetiskt på så många andra vis.

Man bevisar för övrigt sin skepsis mot kvinnans politiska frihet med att hänvisa till det inflytande prästerskapet i Spanien utövar på kvinnan, och förnekas kan ju ej, att den spanska kyrkan är stark på grund av denna sin makt; men detta är dock en specifikt social företeelse, som efter alla tecken att döma nu står inför sin lösning och måste lösas, ifall Spanien skall kunna räddas ut ur sitt medeltida samhällstillstånd. I Spanien är armodet först och främst en kvinnlig lott; den välkända spanska sorglösheten är en utpräglat maskulin företeelse. Det är typiskt för den

spanska kvinnan att hennes representativa dräkt är svart från topp till tå. Så snart mannen har gripit in i hennes liv lägger livskampens tunga allvar sig över henne, tränger in i hennes tankar och känslor, i alla hennes sinnen, den spanska kvinnan är lika stelt allvarsam som hennes make är skämtande och skrattande. Hon skall föda hans barn till världen, vårda dem, ställa om födan till dem, hon får i regel uthärda dubbelt så många havandeskap och födelser som hon har levande barn, han tar glädjen och låter henne vara ensam om bedrövelserna.

I trots av sin galanta vördnad för kvinnan som moder, sin respekt för hennes dygd och ära, är den spanske mannen i själva verket en hänsynslös kvinnoplågåre. Men galanteriet och vördnaden och respekten är henne icke nog till tröst i den tunga livskampen, och så söker hon till religionen, kyrkan, prästerskapet, som därmed får fritt spel med deras själar. De spanska männen ha gång efter annan reagerat mot prästernas makt

över deras kvinnor genom att under socialpolitiskt kritiska situationer angripa kyrkor och kloster, sätta dem i brand och fördriva prästerna; men det har ännu icke fallit många spanska män in, att det spanska problemet kvinnan och kyrkan är ett socialt problem och icke blott ett religiöst. För övrigt äro ju alla religiösa problem sociala.

Det spanska folkets frigörelse från andligt mörker och förtryck är därför i hög grad synonymt med kvinnans frigörelse från klerikalismens fruktansvärda dumhet; men utan en bättre social lott ernås icke denna frigörelse. Man kan införa republik och låta kyrkan behålla sin makt i denna, men vad betyder det, om det är republik eller monarki, när folket likväl består av andliga och sociala slavar?!
Oscar HEDBERG

Förnäm spanjorska. Från Mallorca.

Typiskt spanskt helgon.

Senorita Victoria Kent, som nyligen utnämns till generaldirektör för de spanska fängelserna. Hon har tagit en framstående del i den republikanska politiken. I Jacoprocessen var hon försvarsadvokat för en av de anklagade officerarna. Detta är den första offentliga post i Spanien till vilken en kvinna kallats. Den socialistiska justitieministern Fernando de los Rios har också i samband med utnämningen förklarat att med denna åstadkommit en allvarlig bräcka i den mur, som hindrat den spanska kvinnans aktiva medverkan i det offentliga livet. Victoria Kent svarar med en uppmaning till de spanska kvinnorna att sluta upp kring den nya republiken, vilken de ha att tacka för framgången. Hennes program går ut på att humanisera förhållandena i de spanska fängelserna, höja fångarnas andliga nivå och utöva ett uppfostrande inflytande på fängelsepersonalen.

Intervjukomedi i en akt.

Gösta M. Bergman.

Nils Beyer.

Gunnar Malmberg.

Arbetarteater

Intervjuaren: Tillåt mig föreställa! Detta är fil. kand. Gösta M. Bergman, sekr. i A. B. F:s Teaterkommitté, vidare fil. kand. Nils Beyer, ledamot i Arbetarnas Teaterkommitté, slutligen dir. Gunnar Malmberg för Skådebanan. Vi har kommit tillsammans för att tala om arbetarteatern eller folkteaterns allmänna innebörd och möjligheter att förverkligas.

Bergman: Arbetarteater eller folkteater? Det är inte alls samma sak det.

Beyer: Instämmer! Herr intervjuare, folkteatern är en chimär. Vad vi behöva, är en arbetarteater.

Bergman: En chimär vill jag inte kalla folkteatern. Men en folkteater har yrkesskådespelare. Arbetarteatern är en amatörteater, dramerna spelas för och av arbetare.

Beyer: Arbetarteatern skall vara socialistisk. Folkteatertanken ger mig obehagliga idéassociationer av "nationell samling"...

Intervjuaren: Aha, Ni är en sådan där, som skall blanda in politik i allting! Låt oss emellertid ta frågorna i ordning. Är teater inte konst?

Beyer: Jo!

Intervjuaren: Är inte konsten opolitisk?

Beyer: Nej! Vår tid, alltså även vår tids konst kan inte — åtminstone inte i längden — isolera sig från de stora sociala och politiska konflik-

terna. Den stora konsten har också i alla tider varit engagerad i klass- och idékampen. Från Aiskylos och Aristofanes till Ibsen, Bernard Shaw och Maxim Gorki.

Intervjuaren: Men dessa verka dock i första rummet som konstnärer. Inte som politiker och partigångare. Och på teatern vill folk ha vila, förströelse...

Malmberg: Folk vill, ja! På den punkten måste jag nog ge herr intervjuaren rätt. Teaterpubliken är i själva verket oerhört konservativ. Man kan rent av säga trög. Skådebanan har tagit upp sådana pjäser som Kung Lear, Schillers Fiesco, Strindbergs Gustaf Vasa. Även för sådan verkligt värdefull konst är det en underlig likgiltighet från allmänhetens sida.

Beyer: Jag förstår i viss mån publiken. Själv såg jag Kung Lear i Per Lindbergs överdådiga regi. Det var vackert, storslaget, men jag satt där lika kallsinnig som inför en paradmålning. Vad angå oss renässansens virriga kungar och deras familjeträtor?

Malmberg: Det kan jag i viss mån ge herr Beyer rätt i. Jag tyckte just inte själv, att den...

Beyer: Se där! Men när teatrarna spela Tollers Hoppla vi lever och Wolfs Cyankalium, då kommer publiken. Det är realistisk nutidsdramatik...

Malmberg: Men där tillkommer också en annan omständighet. Folk

vill ha sensationer. Och rabaldret omkring de två pjäser, Ni nämnde, hade förlänat dem ett visst pikanteri. Det var nog det, som drog mest. Nej, skola teatrarna, som dock måste leva, ha råd att ta upp värdefull dramatik, få de göra som Ranft på sin tid. Han hade två teatrar, Svenska Teatern, som gav allvarliga saker, och Vasateatern, som spelade lättgods, publikpjäser. Den senare teatern fick finansiera den förra.

Intervjuaren: Herr Malmberg är pessimistisk beträffande publikens smak. Men hur är den sociala grupperingen bland Skådebanans medlemmar?

Malmberg: Skådebanan har under de sista åren haft 5 à 6.000 medlemmar. Av dem är ungefär hälften arbetare, hälften borgerlig publik. Det ådagalägger särskilt arbetarnas bristande intresse för teatern, eftersom Skådebanan just är till för de breda lagren. Å andra sidan är den naturligtvis i sin verksamhet fullt opolitisk.

Beyer: Tror i alla fall inte herr Malmberg, att just denna "opolitiskhet" kan vara en av orsakerna till likgiltigheten från arbetarnas sida?

Malmberg: Vi ha dock aldrig gått förbi tendentiösa arbetarpjäser, om de annars varit konstnärligt goda.

Intervjuaren: Hendrik de Man har en annan uppfattning än herr Beyer om arbetarnas litterära intressen. Han säger, att arbetaren genom sitt i regel enformiga arbete har större behov av en förströelse, som ger avspänning

åt själen, än av en uppbyggelse, som först efter en ny själslig anspänning kan leda till känslotillfredsställelse.

Beyer: Jag tror, att det är en riktig iakttagelse, men också att den ingalunda täcker hela sanningen. Många arbetare, särskilt de unga, längta också efter att i dikten och på scenen få den konstnärliga formuleringen av sin oro, sin tro, sina erfarenheter och sin samhällsopposition. Denna proletära kulturskapande längtan vill Arbetarnas Teaterkommitté gå till mötes.

Intervjuaren: Vänta ett ögonblick! Sade inte herr Bergman för en stund se'n, att det som karaktäriserade arbetarteatern är amatörspelen. På herr Beyer låter det, som om det var repertoaren...

Bergman: Jag menar, att en sådan arbetarteater framför allt bör föra fram saklig problemdramatik med nutidsmotiv. Därmed menar jag ungefär detsamma som social, tendentiös dramatik...

Intervjuaren (mulnar).

Bergman: Faran med en "folkteater" med yrkesskådespelare är, att teatern förborgerligas. Så har det gått med den tyska Volkstheaterbewegung.

Intervjuaren: Herr Bergman vill tydligen ha ännu starkare proletarisering av teatern än herr Beyer.

Bergman: Professionella skådespelare ha i allmänhet inget intresse för sociala problem, de äro i första rummet artister. Arbetarna däremot, när de spela teater, gå med osjälviskt intresse, med omedelbar inlevelse upp i saken för sakens egen skull. Miljön är deras egen. Problemen angå dem själva.

Intervjuaren: Ni sätter alltså större värde på ett låt vara något valhänt men äkta amatörspel än på en raffinerad rutin!

Bergman: Ja, det gör jag! Dessutom knytes en arbetarpublik andligt fastare till en arbetarteater, där ensemblen tillhör deras egen klass. Och vidare vill jag erinra om att amatörteaterrörelsen ensam har möjlighet att effektivt lösa landsortens teaterproblem.

Intervjuaren: Hur är det med intresset för A. B. F:s Teaterkommitté?

Bergman: Det är faktiskt mycket stort. Efter ett och ett halvt års verksamhet ha vi fått i gång omkring 350 amatörteatrar inom olika ungdomsorganisationer i landet. Därav äro dock inte alla nybildade, men vi ha ryckt upp dem, som funnos förut. Till vår teaterkurs för arbetarteaterledare i höst föreligga 90 anmälningar. Tyvärr kunna vi bara ta emot 30. Dess-

utom ge vi dem dekorationsskisser till våra pjäser och skola för framtiden skicka ut instruktörer till sällskapen.

Intervjuaren: Nå, ha de svenska arbetarna i någon större utsträckning slumrande skådespelartalanger?

Bergman: Mycket ofta träffar man på sådana, som äro utomordentligt begåvade för uppgiften. Jag tror på möjligheten att skapa duktiga amatörtrupper.

Intervjuaren: Glädjande! Vad anser nu herr Beyer om arbetarteaterns karaktär av amatörteater?

Beyer: Låt mig hellre tala om Arbetarnas Teaterkommitté. Vi ha ännu inte haft anledning att dryfta skådespelarfrågan. En arbetarteater skapas gunås inte på en dag.

Intervjuaren: Hur ha ni då tänkt börja ert arbete?

Beyer: Med att gå på visiter! Det gäller i första hand att intressera arbetarna, att visa vad social dramatik är för något. Det finns så många pjäser, ospelade i Sverige, som helt säkert skulle mötas av förståelsefull sympati från arbetarnas sida. Pjäser av Ernst Toller, Upton Sinclair, Gorki och andra. För att inte nämna Arnold Ljungdal, som för resten sitter med i Arbetarnas Teaterkommitté. Nu skola vi försöka intressera teaterdirektörerna — det var dem vi skulle gå på visit till — för vår "önskelista" mot det, att vi i arbetarorganisationerna reklamera för dessa pjäser. Och naturligtvis för teaternas övriga stycken, i den mån vi anse dem av intresse för en arbetarpublik.

Malmberg: I den mån skådespelen äro konstnärligt värdefulla, kommer Skådebanan naturligtvis att på sitt sätt stödja dem. För min del hälsar jag Arbetarnas Teaterkommitté med tillfredsställelse som ett tecken på växande teaterintresse.

Beyer (vänd till de andra): Arbetarnas Teaterkommitté har också tillfredsställelsen att räkna herr Malmberg till sina ledamöter. Och dessutom ha vi representanter för Fackliga Central, L. S. och A. B. F.

Bergman: Behöver det sägas, att Arbetarnas Teaterkommitté och A. B. F:s Teaterkommitté också i grunden arbeta för samma mål? Fastän om Arbetarnas Teaterkommitté tar upp större skådespel, vi helt naturligt hålla oss till sådana, som kräva mindre apparat, mindre rekvisita.

Intervjuaren: Då kunna vi alltså fastslå, att det här sammanträdet slutar i största sämja. Eller med andra ord, att vår intervjukomedi fick ett lyckligt slut. Det synes mig också, att den andas så mycken entusiasm för arbetarteaterns idé, att jag tillåter mig föreslå den till samtliga herrarnas repertoarer!

Doktor M. Schischkin (ledare för de i Stockholm livligt verksamma amatörsällskapen Fåglarna och Vindarna, kommer in i sista ögonblicket). Jag beklagar att jag är försenad till följd av en längre resa. Av vad jag emellertid hört av herrarnas samtal kan jag tydligen göra det glada konstaterandet att praktiken nu låtit dem, som till en början gingo in för att idéen om arbetarteater skulle droppa ner uppifrån de intellektuella i stället för att växa fram ur arbetarnas egna led, och som vi därför mötte med en viss oro, nu inse nödvändigheten av att vår amatörteater verkligen är en arbetarteater, "där dramerna spelas för och av arbetare". "Vindarna" och "Fåglarna" ha alltifrån första stund sedan de tack vare Skådebanans förre chef redaktör Fredrik Ströms entusiasm och välvillighet lyckades vinna mark för sin verksamhet, gått fram just efter denna linje.

Ridå.

M. Schischkin ses här agera med i den under inspelning varande svenska filmen »En natt i Karelen».

En husmödrarnas världsaktion.

Förslag till kvinnomötet i Wien.

En ny tillvaro för hembiträderna.

Till den vid pressläggningen av detta nummer just pågående internationella socialdemokratiska kvinnokongressen i Wien ha de tyska representanterna framfört följande tre motioner:

För att i de offentliga institutionerna tillvarata arbetarhustrurnas intressen böra i anslutning till kooperativa sammanslutningar och fackföreningar bildas kommittéer, vars uppgift skall vara att tillse att de gagneliga förbättringar, som göras på det husliga arbetets område även bli till nytta för arbetarklassens husmödrar; att tillräcklig uppmärksamhet ägnas kraven från arbetarhjemmens husmödrar angående husens konstruktion och de kommunala institutionernas verksamhet.

Dessa kommittéer skola icke vara fristående utan böra i samarbete med kvinnornas politiska organisationer, fackföreningar och kooperativa sammanslutningar verka som företrädare av arbetarhjemmens intressen, och upptaga kampen mot de borgerliga husmodersföreningar, vilka visserligen utgiva sig för att vara politiskt neutrala men i verkligheten äro sanna härdar för reaktionen.

Förhållandena för i husligt arbete anställda är i nästan alla länder bristfälliga och otrygga. Vi fordra därför antagandet av en lag i alla länder, där en sådan ännu ej genomförts, som gör slut på den hittills existerande "lagliga" osäkerheten och lämnar behörigt skydd för de i hemmen anställda mot varje slag av exploatering.

Vi fordra: att olycksfallsförsäkringens bestämmelser även må gälla för alla utövare av husligt arbete. Att det bygges obligatoriska yrkeskolor för all ungdom i huslig tjänst. Att det ordnas med lämpliga hem för arbetslösa hembiträden, dit dessa kunna ta sin tillflykt under tider de söka nya anställningar. Att vederbörande myndigheter lämna omfattande bistånd till att åstadkomma samförstånd angående löneavtal, tillräcklig fritid, rimliga löner, människovärdiga bostäder och nödvändiga vilopauser.

Internationalen representerar icke endast stadsarbetarnas intressen. Den vill slå vakt om hela det arbetande folkets välfärd. Industriarbetarna inse mer och mer hur deras intressen hänga samman med de arbetande böndernas och lantarbetarnas. De veta, att lantarbetarens lott är i vissa avseenden ännu hårdare än deras egen. Lantarbetarkvinnan träffas hårdare än någon av den sociala misären. Hon är därför särskilt i behov av stöd.

1. Genom familje- och barnbidrag.
2. Genom särskilda skyddsåtgärder för blivande mödrar, barn i skolåldern och unga arbetare.
3. Jämställande av lant- och skogsarbetare med industriarbetarna beträffande bidrag till och understöd från den sociala försäkringen samt likaledes beträffande förebyggande av olycksfall inom arbetet.
4. Sjukförsäkring innefattande även tandvård och förlossningsvård. I samtliga distrikt på landet snabb och fri transport till närmaste sjukhus för sjuka personer.
5. Obligatorisk liv-, invaliditet- och ålderdomsförsäkring, med särskilt avseende fäst vid vederbörandes behov.
6. I alla distrikt offentliga, lagliga rådfrågningsbyråer angående födelsekontroll och föräldraskap, där allmänheten kan erhålla råd och upplysningar avgiftsfritt.

Liv och arbete höra samman för kvinnan av i dag.

Arbetarkvinnan i kampen för tillvaron.

III

I vår tid är — heter det vidare i de tyska socialdemokratiska kvinnornas exposé "Kvinnofrågan i socialismens ljus" — samhälls- och samhörighetskänslan människor emellan finare utvecklad än förr. Arbetarrörelsen har kanske mera än något annat bidragit till att höja den sociala samhörighetskänslan inom arbetarklassen. Socialismen har uppfostrat arbetarna till klassmedvetande, stolthet och styrka. Hela den nya livsföringen i socialt och ekonomiskt hänseende har framtvingit solidaritet inom kvinnoläget. Kvinnor i alla länder sluta sig samman för att framskapa drägliga samhällsförhållanden för sig själva och sina närmaste. *Liv och arbete höra samman för kvinnan av i dag. Då nu, genom arbetslöshet och ekonomisk kris, en reaktionens våg gent emot kvinnoarbetet går över världen, så gäller det för oss alla att skaffa oss en så klar och verklighetstrogen uppfattning som möjligt, av vad förvärsarbetet för kvinnan har kommit att betyda.*

Kvinnoöverskottet i Tyskland avtog jämt till strax före krigsutbrottet. År 1882 räknades på 1.000 män 1.042 kvinnor och vid krigsutbrottet på 1.000 män endast 1.026,4 kvinnor. Fastän kvinnoöverskottet minskades, så tilltog årligen antalet yrkesanställda kvinnor. Detta hängde samman med att hela uppfattningen av kvinnan i förvärsarbetet ändrades. Från att ha varit en av nöden framtvingen företeelse, blev yrkeskvinnan typen för en självständig varelse, och det blev lika naturligt, att den unga flickan ur de egendomslösa klasserna såg sig om efter ett drägligt levebröd, som att den unge mannen gjorde det.

Genom kriget ökades åter kvinnoöverskottet i Tyskland betydligt. År 1925 räknade man på 1.000 män 1.064 kvinnor. Överskottet kvinnor räknas särskilt inom åldersgruppen 30—50 år. Män, som nu skulle ha varit i denna ålder och alltså kunna beräknas ha trätt i äktenskap med kvinnor i motsvarande ålder, ha i stort antal stupat eller gjorts till invalider i kriget. I den nämnda åldersgruppen ha vi många ensamstående, självförsörjande kvinnor. Under kriget tvungos en stor del kvinnor in i yrkesarbete. Efter krigets slut trädde en större del av dessa kvinnor frivilligt, en mindre del ofrivilligt ut från arbetsmarknaden. Men kvinnan hade dock bestått provet som yrkesarbeterska och familjeförsörjerska. Hon kan inte så lätt som förr drivas bort från förvärsarbetet.

I en rundfråga till tyska yrkesarbeterskor hösten 1928 (alltså under svår arbetslöshetstid), vad det var som tvingade dem till arbete, blev svaret i många fall: "Männens inkomst räcker ej till familjens underhåll", eller "Mannen är sjuk, mannen är drinkare, mannen är invalid, mannen är arbetslös, mannen är död, mannen har övergivit sin familj". Av de kvinnor rundfrågan gällde, voro två tredjedelar ensamma familjeförsörjare. En reaktion mot kvinnan i yrkesarbete skulle naturligtvis också drabba dessa kvinnor. Samhället skulle därigenom tvinga sig själv att helt eller delvis taga hand om dessa familjeförsörjerskors anhöriga. I sådana fall ligger det minst lika mycket i samhällets som i den enskildes intresse, att inte kvinnan förjagas från arbetsmarknaden.

Ett ungt par gifter sig. Man inreder hemmet på kredit.

Möblerna måste avbetalas. Vad är då naturligare än att den unga hustrun behåller sitt arbete för att kunna bidra till familjens utgifter? Höga hyror är också en mycket vanlig orsak till att hustrun vill behålla sin arbetsinkomst efter äktenskapets ingående. I alla sådana fall vore det ju en rent samhällsfientlig politik att söka motarbeta kvinnan på arbetsmarknaden, därför att hon är gift eller har familj. Men vad samhället i stället kan göra är att på något sätt underlätta moderskallet för de gifta kvinnorna, som äro bundna vid sitt yrkesarbete. Just dessa mödrars barn behöva njuta den tillsyn och fostran, som kan bestå dem i barnkrubbor och barnträdgårdar.

Antalet kvinnor, som leva på sitt eget arbete är större än antalet av dem, som leva på mannens inkomst. Den unga flickan, som kan sörja för sig själv, blir mera självständig i hela sin levnadsföring. Hon har att själv bestämma över sin framtid och sin lycka. Gifter hon sig, och hennes val av make skulle utfalla olyckligt, så är därför inte hennes livslycka förspild, ty genom sitt yrke, sitt arbete kan hon göra sig ekonomiskt oavhängig mannen. Den enda förutsättningen för kvinnans lycka är inte längre äktenskapet. Kvinnoöverskottet utesluter också ett större antal kvinnor från äktenskapsmöjligheter. Men för de kvinnor, som lyckats uppnå en självständig ställning genom sitt yrkesarbete, betyder inte det ogifta ståndet olycka, ty livet kan vara tillräckligt rikt även för den ensamma kvinnan.

Förr var alternativet för kvinnan: Endera äktenskap och moderslycka eller ett självständigt yrke och personlig frihet. Den fråga vi nu som bäst söka lösa är, att kunna förena kvinnans uppgifter som maka och moder med hennes ekonomiska och personliga självständighet.

Astrid FORSBERG

Den under juni månad i Leipzig samlade tyska socialdemokratiska partikongressen antog följande resolution, uttryckande socialdemokratins ståndpunkt till frågan om de förvärsarbetande kvinnorna och arbetslöshetens orsaker och bekämpande:

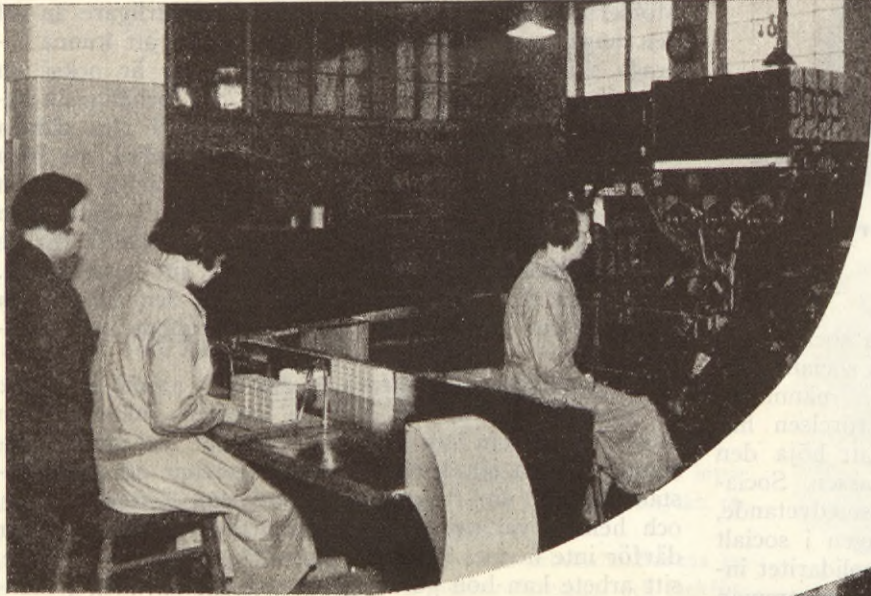
Det socialdemokratiska partiet bekämpar på det kraftigaste hetsen mot de förvärsarbetande kvinnorna — oavsett om de äro gifta eller ej.

Den växande arbetslösheten är icke de förvärsarbetande kvinnornas skuld utan det kapitalistiska systemets, som det gäller att med all energi bekämpa. Vi fördöma dylika försök — från vilket håll de än må komma — att skapa tvedräkt bland arbetarna och bekänna oss ånyo till den redan i Heidelbergprogrammet uppställda fordran: **»Lika rätt för kvinnorna till förvärsarbete.»**

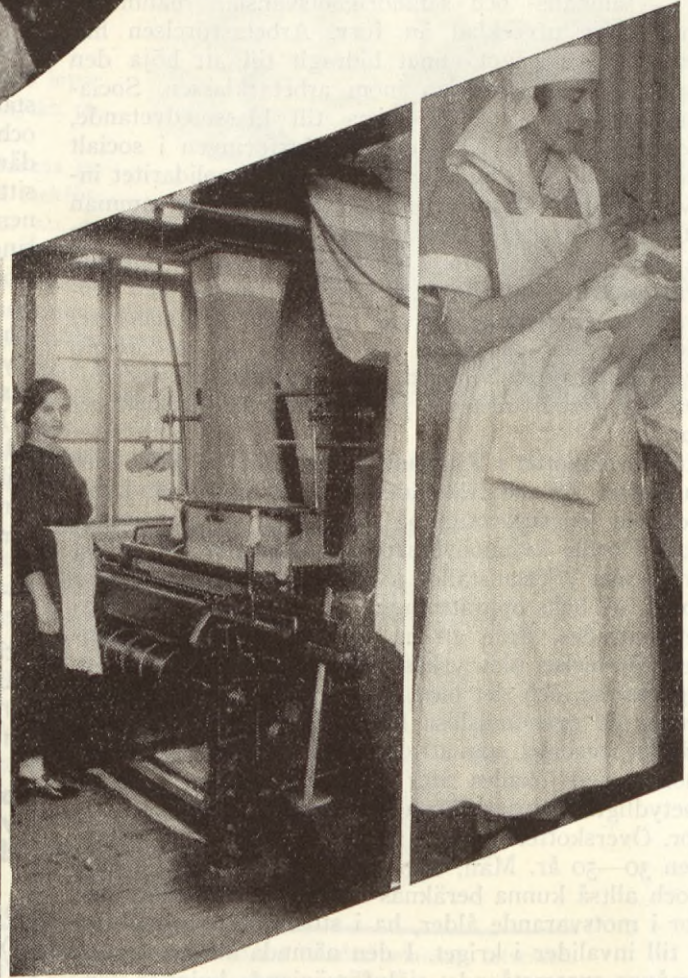
Att vid avskedanden hänsyn bör tagas till den enskildes ställning, så att i första hand den ekonomiskt svagare får bibehålla sin anställning, är självklart, vilket också upprepade gånger uttryckts av socialdemokratin och fackföreningsrörelsen. Men det är ingalunda lika självklart att den ekonomiskt starkare är den ogifta eller ens den gifta kvinnan.

Vår paroll blir således icke: »kamp mot de förvärsarbetande kvinnorna», utan »kamp mot det kapitalistiska systemet, det allena bär skulden till den växande arbetslösheten».

Alla män och kvinnor behövas i denna kamp. Kvinnorna komma först då att med frejdigt kamphumor ansluta sig till det kämpande proletariats massor, när de tillförsäkrats likaberättigande och icke äro underkastade hämmande undantagsvillkor.

Som tobaksarbeterska, barnmorska, textilarbeterska, lärarinna och sjuksköterska.

YRKESOMRÅDEN DÄR KVINNAN ÄR I TETEN

Spänningen är nu över. Nattarbetsförbudet för kvinnor har för Sveriges del icke rubbats en hårsman vid konferensen i Genève. Skräckmålningarna, att vi hade att ta farväl av både nattro och söndagsvila, ifall den svenska regeringens begäran om en revision av nattarbetsförbudet, för att kvinnorna skulle vid skiftesarbete, dels kunna taga ut sina skift i överensstämmelse med 8-timmarsdagen och bagerilagen, dels få tiderna i lagen att bättre överensstämma med arbeterskornas möjligheter att snabbt komma till och ifrån arbetet, ha nu upphört.

Vi skola inte åter gå in i detaljerna av denna fråga, som opropotionerligt blåsts upp till en reaktionens attack mot hela vår skyddslagstiftning. Trots allt, har dock något vunnits på denna aktion. Fröken Karin Nilsson, landsorganisationens representant vid konferensen begärde nämligen, att nattarbetsförbudet skulle få en annan art: att det skulle lagstiftas i denna sak med hänsyn till arbetets karaktär och icke med hänsyn till den arbetandes kön.

Det som förvånar härvid är den överraskning hennes förslag väckte även bland de våra, för vilka det verkar som om ett ljus blivit tänt att lysa oss fram på den rätta vägen i denna fråga.

Och dock formulerades redan i partiprogrammet 1886 kravet på nattarbetsförbud för ARBETET och ej FÖR KÖN. Likaså vid kongresserna 1905 och 1911. Det innehåll punkten fick 1911 kvarstå ännu oförändrad och har följande lydelse:

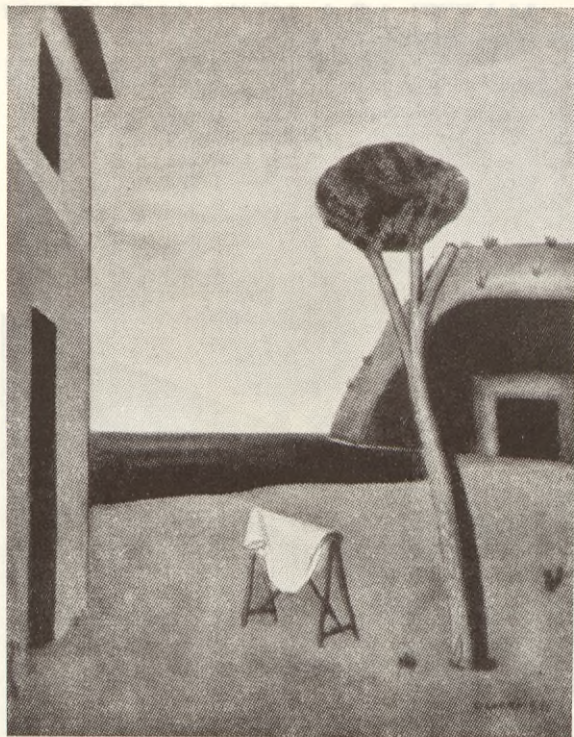
Förbud för nattarbete, där arbetet ej av tekniska skäl eller i den allmänna välfärdens intresse måste äga rum.

Oppositionen mot nattarbetslagen inriktades ju även från arbetarkvinnornas sida redan i början, med hänsyn till att icke förbudet även gällde männen. Det var ju också detta som borgmästare Lindhagen motionerade om vid årets riksdag. Kvinnornas paroll bör hädanefter bli: Bort med nattarbetet i vidaste utsträckning! S. V.

NATTLIGA KVINNOVÄRV UTANFÖR LAGEN

Restaurangstäderskor, spårvägs- och tågstäderskor, telefonister och tidningsbud.

Carlo Carra:
Pinje vid havet.

Vincent van Gogh:
Såningsmannen.

VÄGGEN

För de allra flesta människor är det omöjligt att köpa god konst i original. De stora mästarnas verk hamna förr eller senare i museer eller hos privatsamlare, vilket ju är lyckligt, då de där bli tillgängliga för allmänheten. Även mindre kända konstnärer begära för sina tavlor pris, som äro överkomliga endast för den ekonomiska över- och medelklassen. För den fattigare delen av befolkningen är möjligheten att skaffa sig goda originalmålningar praktiskt taget stängd. Detta utesluter inte på något sätt, att nästan *alla* nu kunna ha råd att köpa tavlor, som fylla mycket höga anspråk på konstnärlig kvalitet och skönhet.

Fattigdomen hänvisar således en stor del till i huvudsak två slags tavlor: reproduktioner och grafik.

Reproduktioner finns det av alla slag, både goda och dåliga. De bästa, som väl hittills framkommit, ha nyligen visats på en utställning i Claës Hultbergs konsthandel i Stockholm. De äro tillverkade på Hanfstaengls tryckeri i München. Tekniken har fulländats på ett häpnadsväckande sätt. Varje penseldrag, varje färgschattering, varje spricka i färgen kommer fram. Ofta äro dessa reproduktioner i originalstorlek. Stora mästare från olika land och tider finnas representerade. Dels återger Hanfstaengl tavlor av gamla konstnärer, t. ex. av Rafaels madonnor och Holbeins porträtt. Också tavlor av Eyck, Dürer, van Dyck och andra målarkonstens störste. Dels finnas reproduktioner av moderna målare, av vilka framför allt van Gogh och Gauguin äro väl företrädde. Tänk att kunna köpa en reproduktion, som in i minsta detalj liknar originalen av t. ex. Gauguins färgglödande, heta Tahitibilder! Eller ett av van Goghs stormande, våldsamma, patetiska landskap!

De bästa reproduktionerna äro enligt min mening de, som återge konstverk av de franska impressionisterna och

expressionisterna. Utom de förut nämnda finnas tavlor av Manet, Monet, Cezanne, Courbet, Renoir, Matisse, Utrillo, alltså konstnärer, som varit förebilder för våra nu verkande konstnärer i Sverige. Dessa reproduktioner kan man fortfarande få köpa hos Hultbergs. Priserna variera från 20 till 40 kr. utan ram, vilket är billigt för konstverk av sådan kvalitet.

Nationalmuseum har givit ut en portfölj med reproduktioner av Boucherteckningar och håller för närvarande på med att ge ut en liknande med Poussinteckningar. De tryckas på Malmö ljustrycksanstalt. De stå också på samma höga nivå som de tyska reproduktionerna. Tyvärr säljas de endast i hela serier à 100 kr., men man skulle väl kunna tänka sig att några teckningar trycktes i massupplagor à 3, 4 kr. stycket.

Dessutom finns det reproduktioner i massor av ytterligt växlande kvalitet. Varje pappershandel har ju en hel utställning av stilleben, lämpliga för matsalar, vidare söta flickor, nätta landskap. De ha också ofta något, som kallas för oljemålning, men som bara är fernissade tryck. Mera sällan ge dessa valuta för sitt ganska dyra pris. Och de äro absolut inte jämförbara med de förut omnämnda tyska trycken.

Vad beträffar grafiken, är det lättare att för billigt pris, 5—10 kr., få en bra sak. Hos konsthandlare kan allmänheten få köpa dels grafiska reproduktioner av kända verk för 10, 15 kr., dels original av mindre kända konstnärer, men därför inte utan berättigande, för c:a 5—10 kr. På Nationalmuseum säljas avbildningar av tavlor också för 5—10 kr. Och det bästa: om man prenumererar på Sällskapet för grafisk konst årspublikation får man för 15 kr. fem originalgravyer, dock ej signerade, och för 50 kr. sex signerade. Man kan sluta sig tillsammans några styc-

(Forts. å sid. 24.)

Ur Mitropas matsedlar:

Fattiga riddare	0: 40
Bräckt skinka med ägg..	0: 70
Hummeromelett	0: 60
Sill med färsk potatis ..	0: 50
Kall rostbiff med potatis	1: —
Krusbärskräms	0: 40
Fordgubbar med grädde..	0: 40
Blåbärssoppa	0: 40

Matens värde — och kvinnans Fabriksmaten revolutionerande.

Personligheten är i fara. Vår kultur hotas av en fruktansvärd förfäclning. Kvinnan vägras erkänna, att hennes enda plats är i hemmet, närmare bestämt i köket. Istället har hon fallit så djupt, att hon köper färdiglagad mat. Kvinnan upp-fyller inte längre sin funktion som kvinna. Hur ska det kunna bli individer, om alla äta likadan mat?

Känns resonemanget igen? De kvinnor och män, som resonera så, ha inte märkt eller velat märka utvecklingens gång. Eller de tro, att man kan bygga en damm av träribbor för en framrusande vårflod.

Det synes som om även hemmet stode på övergångsstadiet från hantverk till industri. Och kvinnorna måste följa med och draga nytta av denna utveckling. Samtidigt som de hjälpa till att skapa den.

För att i någon mån konstatera denna hemmens utvecklingsprocedur har Morgonbris vänt sig till några större livsmedelsfirmor.

Direktör Oldenburg i *Nordiska Kompanet* börjar att tala om den tid för fjorton år sedan, då han så smått försökte föra enklare färdiglagad mat. De flesta människor skrattade vid tanken, att någon skulle vilja köpa kokt potatis eller kokta ägg, kåldolmar eller fattiga riddare. Men nu säljas t. ex. ett par hundra kilo kokt potatis varje dag! N. K. säljer övervägande enkel färdiglagad mat, vilket man knappast skulle trott. Direktör Oldenburg förklarar också denna utveckling med de gifta kvinnornas arbete utom hemmen och de små köken. (Men där är givetvis en växelverkan: kvinnorna välja små kök bl. a. för att de veta, att det finns färdiglagad mat.)

Svenskarna ha mycket stora förutsättningar att få god enkel svensk mat och ändå få variation, fortsätter direktör Oldenburg. På detta sätt är det möjligt för arbetarhemmen att få omväxling och ersätta det myckna skadliga kaffet. Nästa vinter kommer också N. K. att i större utsträckning föra färdiglagad fisk, då transporten av "levande fisk" blir bättre ordnad.

I »Konsums» kök för färdiglagad mat.

Föreståndaren vid *Norrmalms slakteribolags affär* vid Kungsgatan förklarar, att där varje vecka säljas 5 à 1600 färdiglagade middagar, och försäljningen går framåt. Det är ju endast naturligt. Det finns ju också affärer, som leva endast på färdiglagad mat.

Herr Borg i *Konsum* anser, att tendensen är uppenbar. Utvecklingen går mer och mer mot färdiglagad mat. *Konsum* säljer t. ex. 100 kg kåldolmar och 100 kg kroppkakor en vanlig veckodag på sommaren. En lördag på vintern 3 à 4-dubbel. Det som också säljs mycket är grisfötter, potatisbullar och pannbiff. Men när *Konsums* nya charkuterifabrik om något år blir färdig, då kommer det hela att drivas i ändå större skala. Den kommer att bli revolutionerande.

Vid förfrågan i en mindre speceriaffär svarar man på samma sätt. Kvinnan måste ju arbeta, hon vet inte, när mannen kan bli arbetslös. Då orkar hon inte laga ordentlig mat, när hon kommer hem. I denna affär föres nu dubbelt så många sorters färdig mat som för två år sedan.

Köpenhamnstidningen *Berlingske Tidende* sysselsätter sig även med spörsmålet om »Forenkling av Husførelsen». Bland tjugo förslag märktes detta, som går ut på att hela familjen skall äta på restaurang om söndagarna. Men då vill det allt till att husmödrarna först göra om restaurangerna.

En följd av förut anförda argument har också blivit att man i mycket större utsträckning äter lunch ute. Hos *Söderbergs* vid Birgerjarlsgatan, som är ett omtyckt och billigt lunchställe, svarar hovmästarinnan: Man äter mycket mer ute nu än förr. När vi förr hade 300 luncher, ha vi nu 800. Det är både lättvindigt och billigt. Framför allt för sådana, som annars måste betala spårvägs pengar hem.

Dessa stickprov äro, som man ser, hämtade från affärsföretag, vilkas kunder tillhöra både arbetare- och medelklassen. Det visar, att kvinnans utveckling pågår inom olika samhällslager. Dock tror jag, att framför allt arbetarrörelsen kommer att vinna på kvinnans frigörelse till mera självständig personlighet.

Lilly ARRHENIUS

G
A
T
A
N

UTAN SOL

EN JAPANSK ARBETARROMAN

Die Strasse ohne Sonne (Internationaler Arbeiterverlag, Berlin) säges på en av sina omslagssidor vara en av de mera framträdande företeelserna inom Japans nya litteratur, ett tidsdokument ur det fjärran östern och en av världslitteraturens skönaste romaner. Även om man står en smula tvekan inför det sista påståendet, så tvivlar man däremot icke på de båda förstas riktighet. Det betydelsefulla i själva ämnet jämte skildringens knapphet och intensitet gör att boken når ett stycke framom det mesta som går under namnet skönlitteratur. När så därtill kommer, att den är en skildring från det för Europa så gott som obekanta Japan, är det alla skäl att stanna inför den.

Det är en roman om proletärer, skriven av en proletär. N. Tokunaga, som dess författare heter, är tryckeriarbetare i Tokio, och romanens stoff är den stora strejk, Tokios förenade typografsammanslutningar 1926 utkämpade mot en jättekoncern och som slutade med arbetarnas nederlag. Men trots att strejken slutade med nederlag, är boken om den fjärran från all hopplöshet. Det är icke många arbetarromaner som ge en så stark och fängslande bild av proletariatets hjältemod och segervilja i kampen för en ny jord.

I raden av de snabbt som i en film framglidande scenerna kommer det först en gatubild från Tokio: den

svartlackerade bilen med den krönte chrysan-temen på vagnsdörren och sin galaprydda eskort efter sig rullar hastigt och ljudlöst förbi: prinsens-regenten är ute och åker. Omedelbart efter: sammanstötning mellan polis och arbetare, arresteringar, flygblad beslagtages. Flygbladet innehåller ett upprop från de strejkande tryckeriarbetarna till alla Tokios invånare att hjälpa dem i deras rättfärdiga strid. — Detta är upptakten. Kommer så hela strejkförloppet och dess återverkningar i en av de många arbetarfamiljer, som beröras därav. Denna består av en gammal far, hans tvänne döttrar och deras närmaste. De bo, som så många andra av Tokios proletärer, på Gatan utan sol, ett arbetarkvarter med usla kyffen och baracker, hungerns och köldens hemvist. Fadern, den äldre generationen, representerar det gamla patriarkaliska Japan. Han är arg på döttrarna för att de gå med i strejken. Kunde han bara, skulle han inte tveka om att slå dem, men nu har den gamla goda tidens Japan, som han så mycket prisar, bland mycket annat också tagit hans högra arm, så detta låter sig icke göra... Den äldsta dottern, Takaë, är han isynnerhet ond på. Takaë är begåvad och läser mycket. Rasande slänger den gamle böckerna ut genom fönstret. "För dig se vi kanske vansinniga ut", säger Takaë lugnt. "Men från vår sida, det måste jag tyvärr säga, är du en smula komisk." — Två generationers obenägenhet att begripa varandra.

Arbeterskan Takaë är bokens huvudperson, en härlig ung kvinna, talare och strejkorganisorator. Okayo är hennes lilla syster och ögonsten, ljuv och skär som en mandelblomma. — Okayo skall ha ett litet barn. Hon kastas i fängelse. Förstörd till kropp och själ föder hon barnet för tidigt och dör själv mitt i födslovåndorna. Det är en oerhörd scen, när den ljuva lilla Okayo med sitt dödfödda barn går ut ur denna tillvaro. En vinterdag då vinden viner kall bäres deras kista ut till fattigkyrkogården. De äro offer som krossats av kapitalets jaggernaut. — Takaës, systemns, förtvivlan är gripande. I sin vilda sorg, sjuk som ett djur som upphört att slicka sina sår, mättar hon sitt hämnande kast åt arbetsgivarnas överhuvud, storfinansiären Okava. Denne hårde och kalle man träffas i Akilleshälen. Han har en sondotter, hans dyrbaraste skatt. En dag faller detta vackra barn omkull och dör. Takaës hämnd har nått sitt mål.

Gatan utan sol förkunnar alltså ingen försoning. Den predikar i stället, liksom Gamla testamentet: öga för öga och tand för tand. Den lyfter undan masken från stor-kapitalets vidriga vampyransikte. — Den har mycket av revolutionens romantik, både av dess helvete och dess himmel. Vid sidan av ruskiga fängelsescener, finns det extatiska ögonblick och bedårande glimtar ur arbetarnas liv. Blyga kärlekssagor i ljusa mänskensnätter. Och summan till alltsammans det egendomliga och tjusande japan-ska landskapet.

Jorden runt försiggår arbetarklassens resning och frigörelsekamp. Men med olika breddgrader får den olika skiftningar och olika nyanser. — Det är sällan yttersta västern på kontinenten Europa—Asien nås av budskap från yttersta östern. "Die Strasse ohne Sonne" är ett sådant. Det är skäl att göra dess bekantskap.

Ellen MICHELSEN

Genanta mardrömmar

Bilden här ovan är en mardröm — en genant mardröm f. ö. För ingen vettig människa vidgår att hon drömmer om kläder. Dock tvingas hon ibland att göra det och speciellt lätt faller det sig framåt höstkanten, när allt vad man äger i kläd-

väg är blekt av sol, schaskigt av absolut oväntade regnskurar, prytt med outtagliga gröna fläckar och rispor här och var — kort sagt befinner sig i upplösningstillstånd. Och detta gäller minsann inte bara dem, som haft semester och som åtminstone haft valuta för skadorna — utan också oss i staden. Om vi också inte själva bli brunbrända så räcker alltid solen till att bleka våra kläder och hattar. Inte är det mycket med gräset i Haga men till några gröna fläckar på en kjol räcker det förstås.

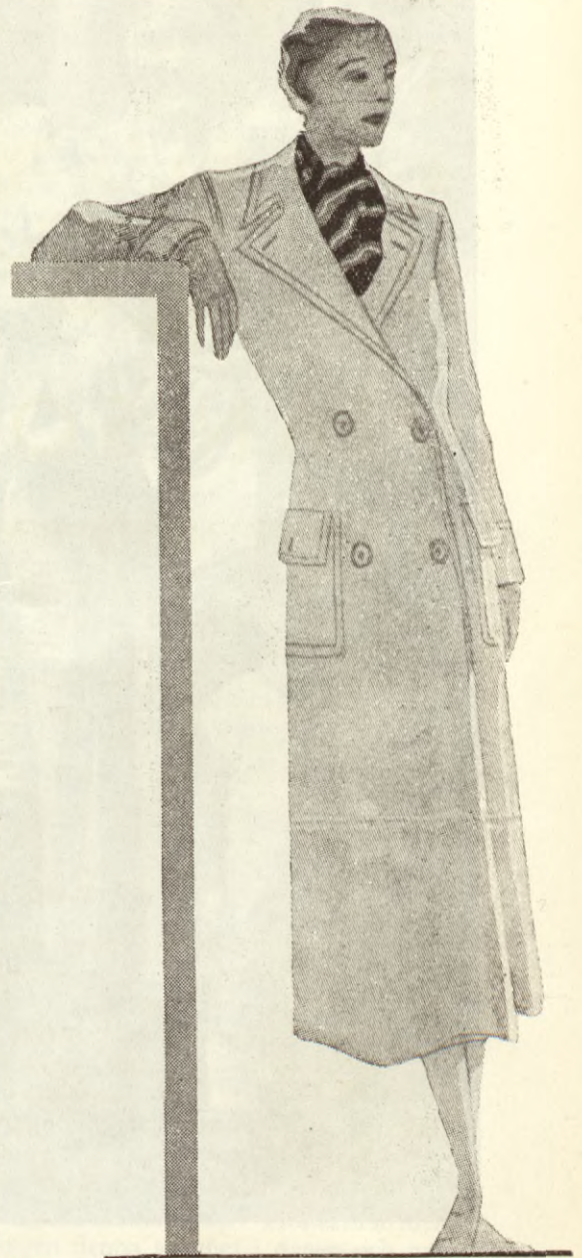
Alltså sträcker vi oss girigt likt flickorna på mardrömsbilden efter de fåfängligheter som pryder livets träd. Alltid skall man väl lyckas snappa åt sig något.

För vår privata del skulle vi helst av allt vilja ha en rock som nr 1. En tjock och ljuvlig rock som står sig i vind och väta och som man kan ha både vinter och sommar. En sådan rock som varje människa borde ha — och som numera inte är så oöverkomlig ens för en vanlig dödlig, allrahelst inte för den som kan sy själv. Från och med nu står Morgonbris till tjänst med tillförlitliga mönster. Vi ha försäkrat oss om medverkan från en perfekt tillskärare. Normalmönstren lämnas gratis. Mönster efter individuella mått betinga en liten kostnad.

Bild 2 är en korrekt och prydlig tingest med sin lilla prudentliga vita krage. Den kan göras i ylle- eller sidenmarokäng, ja t. o. m. i tweed. Modellen är i tegelfärg med krage av beige eller bomullspiké. Livet och kjolen gå ihop i sidorna, så att det blir ett par skört fram. Kjolen är litet klockad.

2.

1.

»Måne lcke denna kvinna vore värd ett hedersomnämnannde?»

Dystra kvinnoöden.

Apropå gift kvinnas rätt till förvärvsarbete och frågan om nya linjer för nykterhetsarbetet. En tillsyningsman i Stockholms fattigvård skildrar skrämmande interiörer.

I dessa dagar då kvinnans rätt att med eget arbete försörja sig, diskuteras på olika håll, kan det kanske vara av intresse att något ägna uppmärksamheten åt de kvinnor, som av en eller annan anledning helt eller delvis får draga försorg om sin familj.

Då undertecknad i mitt dagliga arbete som fattigvårdsfunktionär i en av Stockholms fattigaste församlingar kommer dessa problem in på livet, skall jag med följande rader söka skildra dessa kvinnors hårda och sega kamp för sig och de sina. Man förvånas vid besök i hemmen hur dessa många gånger utarbetade kvinnor kan få sina små inkomster att räcka till så mycket. De som leva på livets solsida borde verkligen åtminstone söka förstå dessa kvinnors hårda lott, i stället för att genom sina råd uppmana till sparsamhet.

Vad kan då orsaken vara till att så många kvinnor, gifta och ogifta, äro tvungna att genom förvärvsarbete bidra till sina barns försörjning och i vissa fall även sina mäns?

Några av de mera allmänna orsakerna utgöres f. n. av den stora arbetslöshet som är rådande och gjort så många oförvitliga familjeförsörjare, vilka intet hellre önska än att kunna försörja de sina, utan inkomst. Då får kvinnan i många fall rycka in och övertaga försörjningsplikten. Dessa fall kunna ju visserligen vara tillfälliga, men kunna även bli rätt så långvariga, beroende på mannens möjligheter att erhålla arbete.

I de fall då mannen avlider, lämnande änkan efter sig att draga försorg om kanske fem, sex och ända till sju minderåriga barn, är givetvis kvinnans lott den hårdaste av alla. Hon kan ej se någon ljusning förrän barnen växa upp och kunna bidra, men dessa kanske begiva sig från hemmet just då de skulle kunna vara till hjälp eller komma på sned i livet på grund av bristande omvårdnad under uppväxttiden, då mor måst vara borta för att söka förtjäna till familjens bröd. Mången gång duka även dessa kvinnor, som skola vara både mödrar och familjeförsörjare, under, sjuka och falla ifrån sina barn. Många exempel skulle kunna uppräknas, men jag skall nöja mig med ett: För något år sedan avled en oförvitlig arbetare efter några månaders sjukdom i tuberkulos. Hustrun stod där nu med sju minderåriga barn. Hon måste försöka bidra till dessas försörjning, men efter ett år dukade även hon under och avled, lämnande efter sig sina barn, som kommunen då fick helt taga hand om.

Där männen äro alkoholister och förstöra en stor del av sin inkomst på sprit tillhör även de mest sorgliga fallen. Man kan tänka sig en hustru med många gånger stor barnaskara på avlöningskvällen med spänd väntan avvakta sin mans hemkomst: Undrar hur han är i kväll och hur mycket har han med sig hem? Hon kanske får vänta till småtimmarna för att hälsas av sin berusade man under svordomar och bråk, varigenom även barnen bli skrämde och flyga upp ur sina bäddar.

Nykterhetsnämnderna ha visserligen gjort ett gott arbete för att återföra sådana individer till ett nyktert levnadssätt genom övervakningar, fullmakt på lön och in-
ternerung. Många gånger törs dock ej hustrurna anmäla sådana män för nykterhetsnämnd för att ej riskera tra-

(Forts. sid. 27.)

Kvinnan i fabriken, kvinnan på åkern, kvinnan i hemmet

— alla hälsades av den socialistiska kvinnointernationalens kongress, då den öppnades den 23 juli i det av socialistisk anda uppfyllda Wien — det nya Wien, som byggts upp tack vare kvinnornas medverkan, som har en borgmästare vald av en kvinnomajoritet. »Se den röda fanan leder inte endast på fabrikerna, på fälten utan även i hemmen, där husmödrarna fylla sina värv och mödrarna fostra den nya generationen». I detta den nya tidens tecken har konferensen, omfattande representanter för ett tjugotal länder, i skrivande stund upptagit behandlingen av den digra dagordningen. Den tar sikte på att söka nya kampmedel för att slå tillbaka angreppen världen runt mot kvinnornas rättigheter. »Vi vilja verka för en förbättrad ställning av kvinnan som moder, arbetare och medborgare.» Vi vilja lika lön för lika arbete. Vi vilja ställa kvinnan vid mannens sida i arbetet för en förnuftigare samhällsordning.»

Kvinnorganisationerna inom arbetarinternationalen räkna med 1.282.588 medlemmar. År 1925 var medlemsantalet 739.571. Här har alltså skett en oerhörd frammarsch, vilket faktum också ger en oerhörd styrka åt konferensen, vars deltagare lägga i dagen en häpnadsväckande kunnighet och säkerhet. Med skarp logik och flammande patos hålles vidräkning med reaktionen i alla dess former. »Pfui, pfui!» genljuder indignationen gång efter annan i salen. »Nie wieder Krieg!» — Aldrig mera krig! Fascismen är krig. Socialismen är fred.

Här ovan ses den internationella kvinnokommittén i arbete strax före kongressens öppnande. Vid högra långbordet inåt salen märkas fröken Crona från Danmark, Sigrid Gillner, Signe Vessman och Kaj Andersson från Sverige.

Hoover på halva vägen.

(Forts. från sid. 8).

Amerika den "officiella oärlighetens" era, så har Hoover givit oss en period av "intellektuell oärlighet". Medan å andra sidan ett typiskt republikanskt försvar för presidenten levererades en vecka tidigare av kongressledamoten Franklin Fort, som därvid deklarerade att partiet skänkt landet "den största finansman som någonsin nått presidentvärdigheten, i mannen som aldrig misslyckades, Herbert Hoover."

Början till klättringen mot presidentvärdigheten daterar sig långt tillbaka i tiden. Vid en återblick te sig åren som handelsminister som stillsamheten själv. Mississippioversvämningarna 1927 gävo den lämpliga bakgrunden för Hooverpropagandans påbörjande inom det republikanska lägret.

Valkampanjen var likt en mara för den folkskygge Hoover, som avskyr folksamlingar och främlingar lika hjärtligt som att hålla tal. Han skar tänder bakom leendet, och genomled proceduren, understödd av sina närmaste anhängare Work, Mann, Willebrandt, Borah och Hughes. Han förbisåg avsiktligt religionsfrågan, och sade intet om förbudet. Han förkunnade den "amerikanska individualismens" evangelium, utlovade "arbete åt alla", blev lyrisk över begreppet "hemmet", och bedyrade att endast genom hans val kunde det republikanska välståndet vidmakthållas.

Hoovers valkampanj avslutades med en triumfatorisk

resa tvärs över den amerikanska kontinenten till hemmet vid Palo Alto. Han mottog där röstresultaten, som med den största övervikten i amerikansk historia förvandlade presidentkandidaten till folkvalde presidenten Hoover. Glädjetårarna runno nedför hans fylliga kinder vid hans besök i Kalifornien. Så kom den sydamerikanska propagandaresan, varunder Hoover för första gången fick smaka regentskapets sötma. Tillbaka i Staterna skred han med nervös oro till verket med samlandet av sin ministär. Och stod så en kall och regnig marsmorgon på stora trappan till Kapitolium.

Sällan, om någonsin, har en president avlagt sin ämbets-ed under högre spända förväntningar på stordåd hos folket. President Hoover hade utmålats såsom övermänsklig, mannen vars ingenjörssnille skulle reformera och höja regeringskonsten. En ny era för Washington bebådades. Han hade alla och en var med sig, såsom fallet varit med de flesta presidenter under "smekmånaden" av presidentskapet. Dock, en vaken och aktiv president kan icke för någon längre tid undgå svårigheter. President Hoovers första kom inom två månader efter hans installerande.

Att Herbert Hoover var en dålig politiker var ett faktum som man uttryckligen varnat för — men under välmaktsdagarna gävo varken massorna eller deras ledare ett rött öre för statsmannaklokskap. Tulltariffstriden bragte för första gången denna svaghet i dagen och gav första stöten åt president Hoovers prestige. När lagför-

slaget efter ett helt års dröjsmål, äntligen nådde Vita Huset i juni 1930, yttrade han efter påtecknandet till en vän, med förtvivlan i rösten: "Jag skulle önska någon kunde ge mig ett bra jobb som hovmästare." En storm från annat håll blåste upp och förmörkade Hoovers politiska horisont då börskraschen kom i november 1929. Millioner blevo arbetslösa. Industrien låg i det närmaste nere. President Hoovers prestige stod lika lågt som landets affärskonjunkturen. — Liksom i grekernas klassiska tragedier syntes naturen vid denna tidpunkt följa stämningen bland människorna, och tillfogade presidenten ett våldsamt slag under 1930. Torkan, den värsta hittills i Förenta Staternas historia, svepte som eld över Mississippidalen. Presidenten hade gjort sitt namn världsberömt såsom sakkunnig vid liknande katastrofer, och här gavs honom från ovan en olycka att avhjälpa. Sent omsider mobiliserade han Röda Korset, anklagade med bitterhet senaten för att "göra politik av mänskligt elände", och kompromissade slutligen om bespisningslånen.

Som om där icke funnes tillräckligt med verkliga bekymmer, faller över Vita Huset skuggan av en liten spetsnäst man, som lever ett behagligt liv i Northampton, Mass., och förtjänar grova pengar på vad han skriver. — För kort tid sedan döptes högtidligen en ångare i Newports News till President Coolidge.

Herbert Hoover och Calvin Coolidge ha aldrig varit goda vänner. När president Hoover 1929 kungjorde Parisfördraget, återvände medborgare Coolidge till Washington för att delta i ceremonien, sammankallade några

tidningsmän och gav en intervju om sig själv som en "känd personlighet" alluderade på det faktum att Vita Husets förste vaktmästare också heter Hoover — och tog hem de flesta applåder. Vid American Legions kongress i Boston i oktober förra året var Coolidges mottagande livligare och mera spontant än det som bereddades själve presidenten för Amerikas Förenta Stater. —

Lojala Hooveranhängare må väl tycka att den gängse jämförelsen mellan de bägge presidenterna är uppenbart orättvis. De kunna med fog påstå att om någonsin en president haft förlig vind i seglen vid utförandet av sin statsmannagärning, så var det Calvin Coolidge, och de kunna även säga att vid ett tillbakablickande på hans regeringstid uppvisar den en förvånansvärd brist på mera stadigvarande förbättringar.

Ifråga om president Hoover har legendbildningen verkat helt annorlunda. Han lider idag under följderna av den övermänniskerekklam, som placerade honom högt över mänsklig förmåga. Två år har varit tillräckligt för att smula sönder sagan om Hoover, och, alltjämt undanskymd för allmänhetens blickar, finnes den verkliga bilden — av en högtstående, duglig, arbetsam och samvetsgrann man, varmt hängiven sitt land och sitt arbete. Hans okloka försök att särskilja regering och politik utgöra grunden till många av hans svårigheter, och ha också, som förutsades redan 1928, visat sig vara hans största svaghet som president. Ty, ehuru han betecknar regerandet som en konst, försätter han envist att handla som om det vore en vetenskap.

Väggen.

(Forts. fr. sid. 18.)

ken om den billiga upplagan, så får man för några kronor en kvalitetssak. (Anmälan om prenumeration mottages av amanuens Jungmarker, Nationalmuseum.)

Ett annat slags "konst", som tycks röna strykande åtgång, får man då och då se ute vid staket och på torg här i Stockholm. Det är så kallade "hörtorgstavlor". En älg i skog, månsken över sjö, lyssnande jägare. Dessa tillverkas i dussinvis efter schablon och deras konstnärliga värde är mycket minimalt. Dessutom är priset högt, så

att det är förvånande att de verkligen kunna säljas. Men detta måste väl bero på den falska föreställningen, att en oljefärgstavla alltid skulle vara "finare" än något annat, oberoende av kvalitet.

Otvivelaktigt har för en stor del människor driften att pryda sina väggar med konstverk gått för långt. En lugn vägg med en enfärgad tapet, med en eller några få konstnärliga och upplivande tavlor får nog anses vara idealet. Därför är det bättre lägga ner så mycket man har råd till på *en* ordentlig sak, än att plottra bort sina pengar på flera underhaltiga.

Lilly ARRHENIUS

All trädgårdens sommarprakt var samlad i den blå Orrefors-skål, som det socialdemokratiska kvinnoförbundet tillägnade fru Ruth Gustavsson på hennes 50-årsdag: vita och röda liljor, crème-färgade lövkojor, blå kattmynta, Ålandsrot (rödgul), Maria-klockor, spiræa, röda Zinnia, humleblomster, blå Delphinium, Anchusa (blå), akvileja i olika nyanser, prästkragar, Aster alpinus (blålila), blå Iris.

Tavlan är ännu en sådan reproduktion av Gauguin, varom talas å sid. 18.

PLÅGORNAS HUS

— Det här huset är i sanning plågornas och jämmerns hus, sade den lilla frun i sängen bredvid min i dag.

Och hon har så rätt, så rätt. Finns det väl någon plats på jorden, där det hörs mera gråt och jämmer än här. Men det finns väl heller knappast någon plats där så många människor få uppleva den renaste, ljuvaste lycka.

Plågornas hus, ja. I natt var det en kvinna, som skrek hela natten där nere på förlossningssalen. Till sist var hennes röst inte längre mänsklig, det lät som när ett vilt djur bölar i dödsångest. Efter det sista vilda ropet blev det tyst en sekund och så hördes ett svagt, knarrande ljud, ett nyfött barns gråt.

Här på vår sal finnas inga barn. Ty det här är gynekologiska avdelningen, där alla de stackare ligga, som måste lida därför att de äro kvinnor. I sängen mitt emot min ligger en arbetarehustru, som är i femte månaden med sitt fjärde barn. Hon får ligga här tills barnet skall födas, för hon kan inte gå. Livmodern faller ned på henne och hon har lidit gränslöst innan hon slutligen kom in hit. Dessutom kan hon inte äta utan måste ha s. k. närande lavemang. Och det blir naturligtvis inte tillräckligt åt både henne och fostret. Jämt känner hon en sugande hunger, men så snart hon får litet mat får hon kasta upp den igen. Så har hon hela tiden tanken på hemmet och barnen som tär henne. Jag har hört hur hon ibland ligger och stönar på natten, sömnlös och orolig.

— Hur går det för dem, hur skall det gå, suckar hon i ett. Och när vi andra ibland skratta åt någon rolig historia — man kan skratta också här — så säger hon med ett stänk av avund i rösten:

— Vad ni är lyckliga som kan skratta.

För varje barn hon fått har hon blivit sjukare, berättade hon en dag. Och efter sista barnet sade doktorn att det inte fick bli några fler. Hennes man hade lovat läkaren att "vara försiktig". Men i längden gick det inte och hon själv visste inte vad hon skulle göra för att undvika en ny grossess.

Nu får hon ligga här i över fyra månader och sedan har hon en ohyggligt smärtsam förlossning att gå igenom.

Men hon bär sitt öde med ett tålmod som är rent underbart, ja, slaviskt. När jag satte mig upp i sängen och indignerad förklarade att läkaren var en skurk, som inte avbröt grossessen redan i början, sade hon bara:

— Nej, men fröken, det har man ju inte rätt till. Det skulle ju vara mord.

I en annan säng ligger en liten fru som blivit opere-

rad för bröstvärk. Hon är inte mer än ett par och tjugu år och fick sin första baby för tre veckor sedan. Den lilla ligger i ett litet rum bredvid och får komma in två gånger om dagen. Hon är så rolig, den lilla frun. Det är som om hon vore generad för sin lilla baby. Hon tar så tafatt i det lilla byltet, men hennes ögon strålar som stjärnor när syster kommer i dörren med det. Hennes man är alltid först på salen vid besökstiden på kvällen och när han kommer kysser han henne alltid. Det gör ingen av de andra männen med sina fruar. Jag tycker de skulle avundas henne den kyssten. Om jag hade man som kom och hälsade på mig här och han inte kysste mig när han kom och gick skulle jag alltid känna mig ledsen. Men de ha väl varit gifta så länge att de glömt att kyssas. Och inom arbetareklassen slösar man ju inte med smekningar; händerna bli sträva och valkiga och en tafatt strykning över håret eller handen bli de enda ömhetsbetygelserna när den första ungdomen gått förbi.

I sängen nere vid dörren ligger en glad ung fru som kommit in för ett missfall. Hon tar inte just så hårt på det.

— Vete sjutton hur det gick till, säger hon. Det måste väl vara motorcykeln, för det är nu andra gången det gått galet se'n vi skaffade oss den. Men vi kunna ju inte sälja våran kärra för det, vi måste komma ut och se något annat än stengatorna ibland. Men nästa gång skall jag allt vara litet försiktigare, för vi skulle allt ha en liten tös också, grabben börjar bli så stor att han behöver ha sällskap nu. Och några månader utan kär-

Obs

Har Ni en burk Rumford bakpulver på hyllan, kan Ni alltid ha färskt bröd hemma, även om Ni bor på landet och har svårt få färsk jäst. Och dessutom ger Er Rumford läckrare, mera lättsmält och hälsosamt bröd.

Ni har väl fått Rumford Receptbok hos Er handlande?

Godtag endast

RUMFORD

dubbelverkande,
hälsosamma fosfatbakpulver.

Vem ger svar på alla frågor

Den nya, rikt illustrerade, tredje upplagan av Nordisk Familjebok, varav 13 band redan föreligga.

TÄNK PÅ DE ANHÖRIGA FÖRSÄKRA ERT LIV I FOLKET

ran få väl gå. — Så ligger här en ung flicka, som gått igenom en svår operation. Båda äggstockarna voro in-flammerade och måste tagas bort. Orsaken var gonorrhé, men flickan envisas jämt att tala som om hon inte förstod varför hon blivit sjuk. Syster försäkrar att hon numera inte känner några plågor alls, men hon har blivit så van att jämra sig att hon inte kan låta bli. Till och med i sömnen stönar hon ibland:

— Åh, min mage, åh, Gud, min mage.

Nätterna här äro förfärliga. Jag vill inte ha morfin för jag får sådana hemska hallucinationer. Jag lever om de senaste månadernas lidanden igen, mångdubbelt förstorade. Hellre ligger jag vaken. Ty fram på morgon-

När barnet danas.

Den farliga åldern. D:r Ragnar Berg:

Spädbarnets riktiga näring. 86 sid. Nordiska Bokhandels Förlag. Pris 2:50.

Man menar en hel del olika saker med uttrycket "den farliga åldern". I psykiskt avseende kan man med detta uttryck mena ungdomens övergångsålder, man kan avse kvinnans övergångsålder vid 45—50 år. Psykologen Watson har i sin lära om behaviourismen velat komma fram till att den farligaste åldern är småbarnets, mellan 1 och 4 år, i det han menar sig visa att karaktärsbildningen sker under dessa år, som i så fall äro ödesdanande.

I kroppsligt hänseende måste man med den farliga åldern beteckna det första levnadsåret i människans liv. Under detta komma vi upp i en dödlighetsprocent, som vi ej återfinna förrän i de år då ålderdomsdödligheten gör sig gällande, i 70—80 års åldern. Under de sista 20 åren har dock denna spädbarnsdödlighet under första levnadsåret nedgått högst betydligt till följd av olika omständigheter: det minskade barnantalet, den ökade ekonomiska standarden, hygienens och vetenskapens framsteg och — som följd av det sistnämnda — den ökade upplysningen i barnvård. Fortfarande kvarstår dock dödligheten under de första levnadsåren föga förändrad. Vad beror det på? Enligt samstämmiga uttalanden av barnläkare beror det i regel på barnets tillstånd vid födelsen. Det är de svaga, för tidigt födda s. k. debila barnen, som duka under först. Och detta beror i sin tur på det sätt varpå modern kunnat sköta sig under havandeskapet. Här ha barnen till de ekonomiskt mera välbärgade föräldrarna ett stort försprång. Enligt en undersökning vid Lunds lasarett över antalet för tidigt födda barn på allmänna salarna och enskilda rum, skulle antalet i förtid födda vara mycket större hos salspatienter än hos mödrarna på de enskilda rummen.

Våra förhoppningar på ändrade förhållanden häruti knyta vi till — *moderskapsförsäkringen*. Den i förvärvsarbete anställda modern, som dessutom har sitt hem att sköta, kan ej med bästa vilja sköta sin kropp så som fordras för att föda friska, fullgångna barn till världen. Sex veckors ledighet före barnsörden är ett minimikrav. Men till ett ekonomiskt trygghetstillstånd under havandeskapet kommer dessutom *kunskap om sättet att sköta sig under denna tid*. Visserligen kan en havande kvinna i stad få regelbunden undersökning vid barnbördsavdelning på lasarett. Men i övrigt är upplysning i denna sak, särskilt med hänseende till födovalet, mycket bristfällig.

Detta har den svenske Dresden-kemisten, D:r Ragnar Berg, tillfullo insett, då han givit ut en bok, betitlad: "Spädbarnets riktiga näring", vars första häft handlar om moderns levnadssätt under havandeskapet. "Ett förnuftigt uppfödande av barnet bör begynna med moderns diet!" Vilket i och för sig är mycket riktigt. Författaren har många riktiga synpunkter, när det gäller moderns behov av luft, sol och särskilt rå frukt och grönsaker av skilda slag. Han varnar med rätta för drickandet av uppreklamerade malt-drycker och vällingar både under havandeskap och amning, som endast göra att modern själv lägger på hullet. Allra högst (Forts. sid. 28.)

Advokat

EVA ANDÉN

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.

HERKULESGATAN 14

STOCKHOLM

Tel.: 75 75, 75 76, 75 77

sidan somnar jag ändå in en stund, för att strax efteråt bli väckt av sköterskan som kommer med handfat och lavemangskannor. Men det är fasansfullt att ligga och lyssna till all denna jämmer. Det är som om själva väggarna stönade av vända i detta gamla hus, så alltigenom impregnerat av kvinnors lidanden. Från förlossningssalen stiga de förfärliga skriken och i sängarna runt omkring mig ligga mina kamrater och stöna och sucka. Timmarna bliva till evigheter innan man slutligen sjunker in i en dvala som liknar sömn.

Kvinnornas inferno, ja, och ändå. Gud ske lov att det gamla huset finns till.

Eol.

Dystra kvinnoöden.

(Forts. fr. sid. 22.)

kasseri och lider i stället. Många fall komma ej till myndigheternas känedom förrän familjen är nödsakad söka understöd genom det allmänna, varigenom orsaken konstateras. Hur dessa hustrur kan stå ut år efter år och se sitt en gång nätta hem undan för undan spolieras, är ofattbart.

På grund av männens ofta dåliga inkomster uppstår ofta tvistighet makarna emellan, det blir då alltid hustrun som får sitta emellan och tvungen att genom tillfälliga arbeten bidra till familjen.

I vissa fall underhåller mannen förbindelser med andra kvinnor, varför den egna familjen undandrages en del av vad den tillkommer.

Där männen på grund av sjukdom äro oförmögna till arbete och hustrun i stället får söka sig förvärvsarbete, förekommer även rätt så ofta.

Där makarna äro skilda har det visat sig mycket svårt att kunna förstå männen att fullgöra sina skyldigheter mot sina barn. Begäres införsel slutar han ofta sin anställning och byter bostad för att kunna undandraga sig försörjningsplikten. Familjeförsörjare, som avviker är också en av de orsaker, som gör att kvinnan måste söka sig förvärvsarbete.

När kvinnan blir ställd att helt eller delvis draga försorg om familjen blir det i första hand för henne att gå i hjälphus några dagar i veckan och lämna barnen på krubban, eller söker hon anställning på fabrik. I det senare fallet blir det någon äldre syster, som får sköta de yngre syskonen eller lämnas barnen på krubban på morgonen för att åter hämtas på kvällen. Hemkommen skall modern laga mat, tvätta, sy och hålla hemmet i stånd. Någon vila blir det knappast. Så kan detta tillstånd pågå år från år, kanske utan någon som helst ljusning.

I de allra flesta av dessa fall får givetvis fattigvården träda emellan och hjälpa, men många klarar sig dock helt utan någon som helst hjälp från annat håll. För den som har en varm känsla för dessa arma kvinnor är det ett kärt nöje att kunna hjälpa dem i den utsträckning som är möjligt för att deras börda ej skall bli alltför hård.

Bland mina vandringar i hemmen blir man även i stånd att bedöma hur värdefullt det är för mannen att äga en god husmoder, som kan hushålla, sy och nedbringa hushållskostnaderna till det minsta möjliga, utan att familjen på något sätt lider därav. Hon kan genom lämpliga uppköp få medlen att räcka till de mest otänk-

Den som spar, han har — telefon.

Att spara tid är att spara pengar. Och att telefonera är att spara tid. Telefonen är nämligen vår tids snabbaste och bekvämaste kommunikationsmedel. Den kan på ett ögonblick sätta Eder i förbindelse med vänner, anhöriga och bekanta, med läkaren, handlanden och andra, som Ni vill tala med.

Telefonen är dessutom billig. För ett telefonabonnemang vid telegrafverkets större stationer är avgiften i allmänhet 17:50 à 20 kronor i kvartalet och berättigar då till 1200 avgiftsfria, avgående samtal om året. Vid stationer med mindre än 50 abonnenter är motsvarande kvartalsavgift endast 10 à 12:50 kronor i kvartalet för intill 900 avgiftsfria, avgående samtal per år utanför egen station. Antalet till apparaterna ingående samtal är obegränsat. Inträdesavgiften är vanligtvis 25 kronor.

Begär idag uppgift om kostnaden för en telefon hos Eder.

bara saker och fyller därigenom en uppgift som är värd den största beundran.

Följande exempel är belysande: En statare vid en av gårdarna inom Stockholms rayon med hustru och tio minderåriga barn klarar sig utan annan hjälp än att de erhålla fria skodon åt de barn som gå i skolan. Och detta är i Stockholm. Manne icke denna kvinna vore värd ett hedersnämmande såväl som mångt annat, ty det är givetvis hon som genom sina åtgöranden håller ekonomin ihop även om mannen — som i detta fall — är en exemplarisk människa.

I ovanstående har jag endast velat framlägga några av de orsaker till att den gifta kvinnan är tvingad av vidriga omständigheter, att söka sig förvärvsarbete för att rädda sin familj från nöd. Männen borde vara de sista att göra deras lott ännu tyngre genom att agitera mot dem på arbetsmarknaden.

G. O. THURBERG

FORNBY, DALARNAS FOLKHÖGSKOLA

Vinterkurs för manliga och kvinnliga elever 2 november—15 april.
Sommarkurs för kvinnliga elever 2 maj—21 augusti. Prospekt från skolans rektor dr P. ENVALL, Fornby, Borlänge.

Annonsera i

MORGONBRIS

Fru Agnes Söderquist hälsar de första gästerna.

Västerås nye borgmästare Thorvald Bergquist inviger det nya semesterhemmet.

Det första semesterhemmet . . .

I verklig sommarvärme och strålande sol invigdes härom söndagen det av Västmanlands kvinnodistrikt upprättade Husmödrarnas semesterhem ute på Almö-Lindö i Mälaren. Önskevädret hade också utverkat en utomordentlig publiktillströmning.

Fru Agnes Söderqvist, ordförande i hemmets styrelse, hälsade de tillstådeskomna välkomna och erinrade i ett kort anförande om det arbete, som legat bakom tillkomsten av hemmet.

(Forts. fr. sid. 26.)

en liter mjölk om dagen. Även i fråga om barnets näring har han värdefulla synpunkter. Rå frukt, potatismos och andra slags mos av rötter bör mer och mer få efterträda havregröten och veteskorporerna i det mindre barnets matsedel.

Skada bara att en så välbehövlig skrift ej skall i sin helhet kunna rekommenderas. Det vimlar av saker som man måste sätta stora frågetecken för, och som av den moderna pediatriken (läran om barnsjukdomar och barnavård) betraktas som föråldrade.

Som så många andra upplysningsskrifter i moder- och barnavård har denna också det felet att sikta mera till överklass-

Hälsad av applåder framträdde Västerås nya borgmästare Bergquist för att inviga hemmet. Han betonade, att husmödrarna icke få så många tillfällen till vila och den vederkvickelse, de så väl behöva. Här har emellertid ett resultat nåtts. Vi ha anledning att vara tacksamma mot dem, som tagit initiativet och formligen tiggat ihop semesterhemmet, som bör kunna omfattas med förtroende av alla samhällsklasser.

Fru Signe Wessman framförde en hälsning från Socialdemokratiska kvinnoförbundet, tackade dem, som tagit initiativet till hemmet och lyckönskade till resultatet.

Hemmet ligger avskilt från den övriga

kvinnan än till arbetarkvinnan. I de burgna klasserna är dock spädbarnsdödligheten mycket lägre än hos de fattigare. Vilken arbetarhustru kan ta motion i friska luften fyra timmar dagligen under havandeskapet eller utföra 20 gymnastiska rörelser tre gånger om dagen, vilket författaren förordar. Jo, givetvis den som "lukar" betor eller skurar trappor, men det slags arbete anser han ej att den havande kvinnan skall ha.

Vi ha goda böcker i spädbarnsvård — här är ingen brist — men ännu fattas oss den korta, lättfattliga, helst illustrerade skriften i modervård under havandeskap, som tar sikte på den kategori av mödrar som bäst behöva upplysning i ämnet.

Signe HÖJER

bebyggelsen, och från vilken brygga man än kommer, har man en rätt lång promenad innan man kommer till målet. Men den promenaden vill man inte gå miste om. Atminstone inte en så gudabenedad sommardag som den, då invigningen ägde rum.

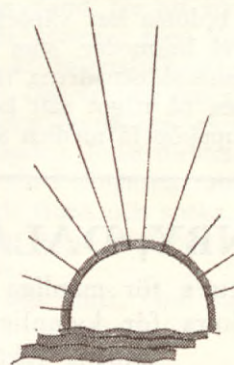
Vad som genast frapperar besökaren, är det stora område, som hör till hemmet. Fru Söderquist upplyser också om, att området uppgår till 1.500 kvadratmeter. Hemmet ligger på en udde, och man har en hänförande utsikt över sjön med Björnön och de andra holmarna. Badstrand finnes tätt inpå knuten och en brunn med gott dricksvatten har man också inom räckhåll. Området är tillräckligt stort för att ge rika tillfällen till promenader — och i övrigt har man ju hela Almö-Lindö att röra sig på!

Själva hemmet utgöres av en stor och rymlig tvåvånings villabyggnad med två verandor och två balkonger. Vi gå husesyn i sällskap med fru Söderquist och fruarna Axner och Hedman, vilka även tillhöra styrelsen. Vi komma först in i ett dagrum med vita möbler. Här har man en trevlig tillflyktsort under eventuella regndagar. Intill dagrummet är köket och innanför det en alkov. Genom en trappa från dagrummet kommer man upp i andra våningen. Här äro de två stora sovrummen, det ena i blått och det andra i rött. Här är god plats för sex gäster.

Möblemang och annan utrustning har man delvis tiggat ihop, delvis inköpt. Och en del målningsarbeten ha fruarna själva utfört, liksom de och deras män samt en del andra hjälpsamma manfolk, däribland några socialdemokratiska ungdomsklubbar, haft åtskilligt att göra med diverse röjningsarbeten och sådant runt hemmet.

Vistelsen å hemmet är fri de första 8 dagarna, och vem som helst av husmödrarnas kategori får komma. Intet organisationstvång eller sådant föreligger. Vårdinna vid hemmet blir fröken Astrid Hallström, som sålunda får på sin lott att svara för gästernas välbefinnande.

Det blir säkert trivsel ute på Almö-Lindö!

Det är ett smärtsamt budskap

vi här nödgas bringa våra läsare. Fru Ida Rosenkvist, en av förgrundsfigurerna inom Hälsingborgs arbetarvärld och en pionjär för arbetarrörelsen, har avlidit.

Ida Rosenkvist föddes i Osby den 19 november 1871 och skulle alltså i höst ha fyllt 60 år. I unga år kom hon till Malmö, där hon snart blev en duktig kämpa för den socialdemokratiska arbetarrörelsen. Vid sekelskiftet flyttade hon till Lund, där hon bl. a. organiserade handskarbeterskorna och var med om att bilda socialdemokratiska kvinnoklubben. Sedan år 1909 har hon varit bosatt i Hälsingborg. Under de båda första åren var hon sysselsatt inom handskfabriksfacket, men 1911 kom hon till gummifabriken, där hon alltsedan dess varit anställd och där hon varit som en mor för den kvinnliga fabrikspersonalen.

Ida Rosenkvist var ej blott en kunnig utan också en villig deltagare i det socialdemokratiska organisationsarbetet. I Hälsingborgs socialdemokratiska kvinnoklubb var hon åtskilliga år en energisk ordförande, arbetarkommunens styrelse har hon tillhört, kvinnodistriktets styrelse likaså, sagostundsverksamheten hade i henne en varm vän och för fackföreningens framgång och arbetarnas väl har hon utfört ett arbete, som knappast kan nog högt värdesättas.

■ Borås socialdemokratiska kvinnoför- enings äldsta medlem Maria Hell den har avlidit 79 år gammal.

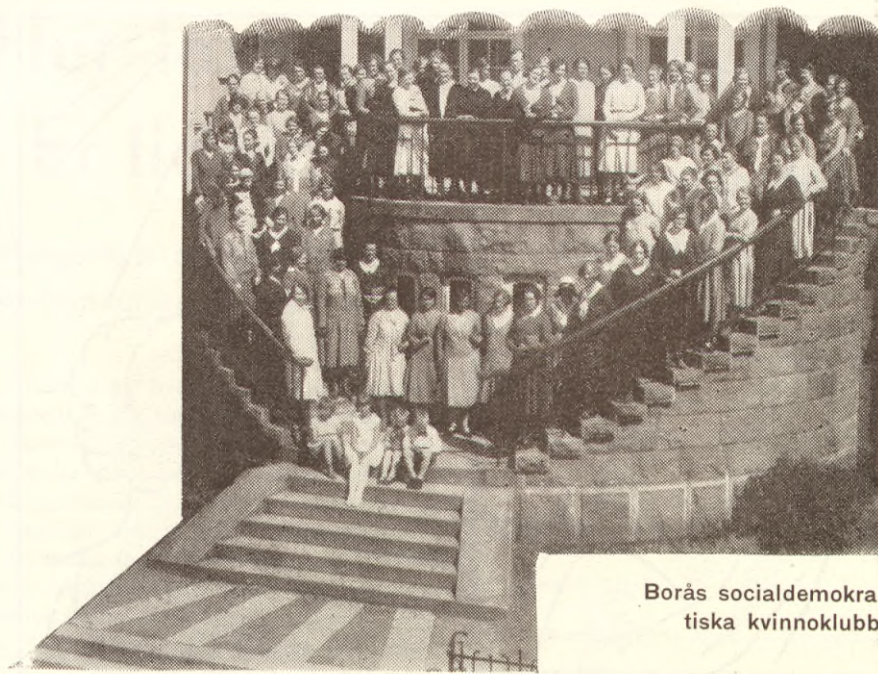
Varmt intresserad av socialdemokratien och fackföreningsrörelsen har Maria Hell den varit med från början. Och med aldrig sviktande tro deltog hon i arbetet så långt krafterna räckte.

Kamrater följde henne till graven och nedlade en krans med tack för trogen vakt.

■ Ej mindre smärtsam känna Boråskam- raterna förlusten av Anna Johansson. Efter att ha deltagit i ett demonstrationståg i Borås träffades hon av hjärtslag och avled omedelbart.

Hon vigdes till gravens ro under stor anslutning av arbetskamrater samt medlem- mar ur Borås Socialdemokratiska Kvinno- förening och textilarbetarfackföreningen. Fackföreningens ordförande erinrade om att den florbehängda fanan som nu bar vittne om sorg, endast några dagar tidig- gare utgjort ett livsbejakande samlings- tecken för tusenden arbetare, i vars led även den nu bortgångna gått med. Representan- ter för kvinnoföreningen och arbetare- kommunen framförde tack för träget ar- bete och gott kamratskap. Många kransar hade sänts till bårn.

Med Anna Johansson bortgick en god och sympatisk människa samt en präktig kamrat.

Borås socialdemokra- tiska kvinnoklubb.

... vinner efterföljd överallt

Gävleborgs läns kvinnodistrikt be- slöt vid sin årskonferens i Ljusdal att uppta förhandlingar med parti- distriktets styrelse jämte landstingets förtroenderåd angående upprättandet av ett semesterhem för behövande och trötta arbetarkvinnor.

Frågan var även före vid fjolårets möte, då en kommitté tillsattes för utredning. Nu rapporterade kommitte- rade, att de funnit det bäst att under nuvarande förhållanden ingå till dels arbetarkommunerna och fackförenin- garna och dels de kooperativa affä- rerna med hemställan om anslag för driftskostnaderna.

På initiativ av Sandviksklubben fattades beslut om att till kvinnoför- bundets styrelse, till pensionsutred- ningskommitten och socialdemokra- tiska riksdagsgruppen framföra kon- ferensens önskemål att änke- och barnpensionering i en snar framtid föres fram till en för arbetarekvin- norna lycklig och sund lösning.

Bort med borgartidningarna ur arbetarhemmen!

Mötet beslöt enhälligt antaga föl- jande resolution:

Gävleborgs läns soc.-dem. kvinno- distrikt, samlat till årsmöte i Ljusdal söndagen den 14 juni, uttalar härmed sin djupaste avsky inför de timade händelserna i Ådalen samtidigt som mötet gör ett enhälligt uttalande mot åtalsskampanjen mot arbetartidnin- garna.

Vårt svar i detta fall kan endast bli va ett enda: Borgarprensens utro- tande ur alla arbetarhem!

Som sista ärende var den av Hu- diksvallsklubben väckta frågan om en konferens med i kommunalt arbete deltagande medlemmar. Då tre kon- ferenser i år komma att anordnas (i Bollnäs, Hudiksvall och Gävle) av- slogs frågan med uppmaning till resp. klubbar att verka för största möjliga tillslutning till ifrågavarande kurser, särskilt då kursen i Bollnäs, vilken upptager fattig- och barnvårds- frågor.

Det var en sann fröjd att se den entusiasm, som besjälade mötesdeltag- arna, och vid de olika valen visade sig även enigheten vara fullständig i det att samtliga funktionärer återval- des. Verkställande utskottet är alltså fortfarande förlagt till Söderhamn med fru Inez Wickström som ord- förande, fru Hanna Möller, Söder- hamn, sekr., och fru Anna Hellgren, Ljusne, som kassör. V. U. supplean- ter blevo: fruarna Signe Norin och Vilma Larsson, Ljusne.

Styrelseledamöter: fruarna Malin Benett, Hudiksvall, och Anna Åberg, Sandviken, med fruarna Augusta Re- sare, Sandviken, och Elsa Forsberg, Bollnäs, som ersättare.

Revisorer äro fruarna Emma Frisk, Vallvik, Hildur Segerdal, Ljusne, och Hulda Berglind, Söder- hamn.

Sedan Söderhamn bestämts som mötesort för nästa möte, vilket kom- mer att hållas första söndagen i juni månad 1932, följde de sedvanliga ta- len med tack till v. u., styrelsen, lo- kalkommitterade samt fru Lina Borro- mo, vilken i dagarna avreser till Ud- devalla.

Låt solen gassa
men glöm ej att såväl före som
efter solbadet stryka in Gahns
FARÉNA-CRÈME
All sveda, solbränna och irrita-
tion förhindras, och Er brun-
brända hy blir jämnare och
vackrare.

Gahns

Södra Älvsborgs distrikts kvinnoklubbar

ha haft ett gemensamt kamratmöte i Ulricehamn. Klubben här hade ordnat på bästa sätt för att det skulle bli så givande och trevligt som möjligt. Då de över hundra deltagarna vid 12-tiden samlades i föreningshuset väntade ett festligt dukat kaffebord. Ulricehamnsklubbens ordf. hälsade gästerna välkomna. Underhållning i form av musik, uppläsning och sång förekom och senterades livligt.

Frågan "Möteskultur" inleddes av fröken Gertrud Persson och gav anledning till en livlig diskussion, i vilken framkommo många nyttiga och goda uppslag som klubbarna framdeles komma att utnyttja.

Distriktsordförande fru Vida Karlsson uppmanade klubbarna att på allvar upptaga frågan "Unga Örnar". Med denna organisation skulle mycket kunna vinnas för den soc.-dem. ungdomsrörelsens framtid.

Härefter avslutades det egentliga mötet, och man begav sig ut på ut-

flykter i den natursköna staden. Även till en segeltur på Åsunden gavs tillfälle för dem som så önskade.

Därefter intogs gemensam middag.

Nästa kamratmöte beslutades hållas i Skene och det blir den nya klubben därstädes som står för rusthållet.

Västerbottens kvinnodistr.:s

årskonferens beslöt bekosta tre stipendiater i ABF:s semesterkurs i Vindeln.

För att göra ledningen av studiearbetet i klubbarna mera effektivt beslutade konferensen att tillsätta en distriktsstudieledare. Till denna post valdes fru Hildur Öhman, Holmsund.

Verkställande utskottet förlades till Umeå och omvaldes de förutvarande medlemmarna utom kassören, som avsåg sig. V. U. består alltså av följande personer: Betty Johansson, ordf., Nanny Åström, kassör, och Hildur Öhman, sekr. Till styrelsen i övrigt valdes Lisa Åström, Hörnefors, Maja Olson, Sikeå, Anna Jo-

hansson, Byske, och Gudrun Vestberg, Vännäs.

Spångaklubben

Och mycket kan ändras på femton år
Sin rätt ha nu kvinnorna fått.

Och säkert i dag de ej stått där de
står

om själva de liknöjda stått.

Må därför glädjen i dag vara gäst
När kvinnornas klubb uti Spånga har
fest.

Så löd sista versen på den prolog, som inledde Spångaklubbens femtonårsfest. Den fröjdfulla upptakten förfelade inte sin verkan. Glädjen stod verkligen högt i tak i den vackert smyckade salen. Fru Hulda Flood höll ett anslående festtal. Andra partikamrater medverkade med sång, musik och deklamation. Den lyckade festen övertygade femton deltagare om klubbens värde och föranledde dem att ansluta sig till den.

pengarna växer medan Ni sover

Hundratals familjer ha redan börjat begagna sig av PUB-sparkonto som är ett rent kontantsystem men ger hög ränta på de insatta pengarna.

Se här vad Fru Signe Wessman, ordförande i Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund, har att säga om PUB-sparkonto:

"Det nya system för kontanthandeln, som ligger i PUB-sparkonto, är sunt och tilltalande. Ingen bringas genom detta till sangviniska inköp, som inkräkta på kommande inkomster. Varje inköp visar dess inverkan på sparkontot, vilket är enbart nyttigt och fostrar till noggranna beräkningar. Genom sparkontot vinnes också, i motsats till avbetalningssystemet, att pengarna s. a. s. växer medan man sover. För en husmoder måste det vara särskilt värdefullt och inge en känsla av trygghet, att ha en ekonomisk grund att trygga till, vid tider då för familjen fordras en hel del inköp."

Stockholm i juli 1931.

SIGNE WESSMAN

Ordf. för Sv. soc.-dem. kvinnoförbund och redaktör för tidningen Morgonbris.

Anmäl Eder till PUB-sparkonto genom denna tidning.

Folket

Daglig läntidning för
Sörmlands arbetare.
Utgivningsort

Eskilstuna

Nytt från Hälsingland

alltid först i

Hälsinglands Folkblad!

Provinsens innehållsrikaste
och läsvärdaste tidning.
Platsredaktioner i Söder-
hamn, Bollnäs, Ljusdal och
Hudiksvall.

**PRENUMERERA!
ANNONSERA!**

För Norrlands inland,

Jämtland och Härjedalen, är den
socialdemokratiska tidningen

Länstidningen, Östersund

(Redaktör Nils Andersson)

Intresserad för kvinnorörelsen,
radikal, lättläst. Daglig middags-
tidning. Årspris Kr. 10:—.

KOM IHÅG

att

Östergötlands Folkblad

är den enda i Östergötland
utkommande socialdemokra-
tiska tidningen. Utgives dag-
ligen i två upplagor. Bör
finnas i varje arbetarehem.

Arbetaren

Den Syndikalistiska orga-
nisationens huvudorgan.
Utkommer varje helgfri
dag. Morgontidning.

Kostar 2 kronor per månad,
5:75 per kvartal.

PRENUMERERA!

Prenumerera på

**VÄSTGÖTA-
DEMOKRATEN**

Tidning för Borås stad och Sjuhäradsbygden

En god nyhetstidning. Ut-
kommer varje helgfri dag.
Effektivt annonsorgan för Borås
och Sjuhäradsbygden.

Hur läser Ni Er tidning?

Morgonbris anordnar tidnings-
läsningskurser runt hela landet.

"Bort med borgarpressen ur arbetar-
hemmen!" går som en budkavle från ar-
betarmöte till arbetarmöte. Detta uttryck
av indignation hos de bredare lagren av
tidningsläsarna är närmast föranlett av de
borgerliga tidningarnas ställningstagande
i de senast inträffade sociala konflikterna,
men det manifesterar även ett allmännare
medvetande om pressens betydelse. Det
är just bristen på förståelse för arbe-
tarna och deras bistra nappatag för
en förnuftigare och mindre grym värld —
ja, rena fientligheten, vilken möter dem i
vissa borgerliga blad, som framkallat den
allmänna förtrytelsen bland dem. Det
måste naturligtvis verka mycket deprime-
rande att varje morgon få till livs hela
tidningsspalter förakt och misstänkliggö-
rande. Arbetarna ha all anledning att sluta
upp kring sin egen press för att medelst
den "förvandla dessa vilda fabeldjur,
tidningsdrakarna, till samhällsnyttiga hus-
djur, som draga utvecklingens vagn i
stället för att spy eld och etter." Men
detta behöver inte vara liktydigt med
en bojkott av den borgerliga pressen. Den
fria tävlan bör få vara utslagsgivande,
men för att denna skall kunna bli rättvis
måste arbetarna medverka till att stärka
sina tidningars möjligheter så att dessa
kunna rent journalistiskt sett hävda sig
i en allmän kraftmätning. De social-
demokratiska kvinnorna ha redan givit ett
gott exempel på vad ett sådant läsekret-
sens stöd kan betyda. Ett kvartsekels oför-
trutna möda i all tysthet har lagt en sä-
ker grund för den Morgonbris, som nu
omgestaltas till en arbetarhemmens fa-
miljejournal efter helt moderna linjer.
Det första försöket har redan besvarats
i form av dagligen inströmmande nyrekvi-
sitioner från kommissionärerna och entu-
siastiska, lovordande brev från läsarna.

Torsten Fogelquist förklarar det vara
en mycket slapp och olycksdiger tidnings-
moral, som säger, att så *måste* vi ha det
eftersom allmänheten vill ha det så. "All-
mänheten *vill* hundra gånger mindre än
folk tror. Den tar vad som bjudes. Och
en tidning skall uppträda som värd och
inte som uppsare."

Vi äro de första att stryka under att
en tidning bör ha en fast hållning och
tillförlitlig karaktär. Men vi vilja då ock-
så mötas av en allmänhet, som *vill* hundra
gångar *mer* än man tror. Den skall visst
vara böjlig och fluktuerande, men den

Bohuslänningar

i förskingringen.

Allt av intresse från hem-
bygden kan Ni läsa i
KURIREN, Uddevalla. Post-
prenumerera redan i dag!

Läs det socialdemokratiska
partiets tidning i Dalarna
nämligen

Dala Demokraten

Prenumerera!

Prenumerationspris kr 8:— för helt år.

Gotlands Folkblad

Pigg och vaken social-
demokratisk tidning

PRENUMERERA!

ANNONSERA!

Utkommer tisd. och fred. Pren. 5 kr. pr år.
VISBY. Telefon 10 31.

STÄNDIGT STEGRAD UPPLAGA!

Ökad tillförsel av annonser!

Bästa beviset på allmänhetens
förtroende för

Arbetarbladet
GÄVLE

Norrlands största dagliga tidning.

skall samtidigt själv ha sinnen att för-
nimma vindarnas spel ovan trädtopparna.
Den skall kunna väga och värdera vad
den får i handen. Den skall vara under-
kunnig om hur den bäst banar sig fram
i den oerhörda tidningsfloden. Tiden för
en nutidsmänniska är alltför dyrbar att
slösas bort på sådant förrädiskt struntprat,
som f. n. överflödar all slags press.

En känd Göteborgsredaktör föreslog för
någon tid sedan att det i skolorna skulle
införas undervisning i tidningsläsning.
Morgonbris finner uppslaget vara ett
ypperligt sätt att föra en tidning och dess
publik närmare varandra.

**Morgonbris ämnar alltså att under
hösten anordna tidningsläsningskurser
över hela landet. Början göres i Stock-
holm - i en av huvudstadens förnämligaste
lokaler och under medverkan av
flera av landets främsta journalister.
Läs vidare om programmet i nästa nr
av Morgonbris!**

Bliv medlem

av Sveriges socialdemokratiska
kvinnoförbund!

På omkring 250 platser i landet
har förbundet avdelningar.

Närmare upplysningar för vinnande
av medlemskap erhålles å förbundets
expedition, Upplandsgatan 1,
3 tr., Stockholm. Tel. 188 86.

Ordf. fru Signe Vessman besvarar
skriftliga förfrågningar.

**Stockholms soc.-dem. kvinnoklubbers
samorganisation:** Ordf. och korresp. fru
Sigrid Lundin Gröndal. Tel. Gröndal
116. Kassör Fru Anna Larsson, Mittel-
vägen 8, Enskede. Tel. Enskede 183.

Sthlms Allm. Kvinnoklubb sammanträ-
der första torsdagen i varje månad kl. 7.30
e. m. Lokal: Västmannagatan 1, 1 tr.
Ordförande fru Anna Carlsson, Jung-
frugatan 41 B, 3 tr.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-
dem.) håller ordinarie sammanträde 2:dra
torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. å
lokalen Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b.
Ordf. fru Beda Janson, Blekingegat. 65,
3 tr., Stockholm.

**Stockholm: Kungsholms soc.-dem. kvin-
noklubb** sammanträder 2:dra fredagen i
varje månad kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Vilma Iskull, Lindhagensga-
tan 69. Tel. Kungsh. 67 90.

**Stockholm: Vasastadens soc.-dem. kvin-
noklubb** har ord. möte 1:sta onsdagen i
varje månad i församlingsalen Västmän-
nagatan 63, kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Hanna Lundin Hagagatan 20.
Tel. V. 62 82.

**Stockholm: S:t Görans soc.-dem. kvin-
noklubb** håller möte 2:dra onsdagen i
månaden kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Jenny Larsson, Arbetaregatan
21. Tel. Kungsh. 97 89.

**Stockholm: Södra Förstädernas soc.-
dem. kvinnoklubb** har ord. möte 3:dje
onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m.
Lokal: Liljeholmens församlingshus.
Ordf. fru Sigrd Lundin, Gröndal.
Tel. Gröndal 116 före kl. 11 f. m.

**Stockholm: Enskede soc.-dem. kvinno-
klubb** håller ord. möte 1:sta måndagen i
varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus,
Källvägen.
Ordf. fru Anna Larsson, Mittelvägen 8,
Enskede. Tel. 183.

Föreningen för hembiträden i Stockholm
håller möte 1:sta torsdagen i varje månad
(utom juni, juli och augusti) i Studiehem-
met, Bryggaregatan 12 b.

**Stockholms läns soc.-dem. kvinno-
distrikt:** Adr.: Ordf. Sara Andersson,
Igelboda, Saltsjö-Duvnäs. Tel. Ektorp 18.
Kassör fru Gerda Bergstrand, Bromsten.
Tel. Bromsten 146.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 8 e. m.
i Folkets Hus B-sal.

Lidingö soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 3:dje måndagen i varje månad kl.
8 e. m. i Torsvik och Skärsåtra omväx-
lande. Ordf. fru Anna Johansson, adr.:
Sirius 3, 2 tr., Torsvik, Lidingö I. Tel.
667.

Nacka soc.-dem. kvinnoklubb håller ord.
möte 1:sta onsdagen i varje månad kl.
7.30 e. m.
Ordf. fru Annie Wallentheim, Skuru,
Ektorp. Tel. Skuru 359.

Nynäshamn soc.-dem. kvinnoklubb hål-
ler möte 2:dra mänd. i varje månad kl.
7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru
Elsa Eriksson, Centralgatan 688.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte
1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i
Huvudsta och Hagalunds Folkets Hus om-
växlande. Ordf. fru Sigrd Svärd, Ulriks-
dal. Tel. Råstahem 48.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje må-
nad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Ordf. fru Alma Herlin, Solhem, Spånga.
Tel. 492.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb hål-
ler möte 2:dra måndagen i varje månad
kl. 8 e. m. i Nya Folkets Hus C-sal.
Ordf. fru Tora Zetterström, Sturegatan
26 B. Tel. 933.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möten tredje tisdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus. Ordf.
fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 237.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 2:dra måndagen i varje månad kl.
8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna
Ahlzen, Tureberg.

Väsby soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte 2:dra tisdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets hus.
Ordf. fru Karin Enström, Box 81, Uppl.
Väsby.

Eskestuna soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte 1:sta onsdagen i varje må-
nad kl. 7 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m.
i Arb.-föreningens H-sal.

**Göteborg: Lundby soc.-dem. kvinno-
klubb** håller möte 2:dra måndagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal,
Brämaregården.

**Göteborg: Majornas soc.-dem. kvinno-
klubb** har möte 2:dra måndagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. å lokalen, Bangatan
24.

Göteborgs östra soc.-dem. kvinnoklubb
håller möten 1:sta onsdagen i varje månad
i lokalen Götaholmsgatan 1:sta och 3:dje
tisdagen i månaden i lokalen Bondegatan
14 kl. 8 e. m.

Malmö soc.-dem. kvinnoklubb håller
ord. möte första torsdagen i varje månad
kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7. Ordf.
och korresp. sekr. fru Mathilda Mårtens-
son, Jörgen Ankersgatan 8, Malmö.

Malmö östra soc.-dem. kvinnoklubb
håller ord. möte andra tisdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. å Stjärnans sälls-
kapslokaler, Porslinsgatan 1. Ordf. och kor-
resp. sekr. Fru Mathilda Pettersson, Freds-
gatan 11. Tel. 106 40.

Mjölby soc.-dem. kvinnoklubb håller or-
dinarie möte 3:dje måndagen i varje må-
nad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. Hanna
Nygren, Box 31, Mjölby.

Tillberga soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen
i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus.

Fanor och Standar

i olika storlekar och prislägen tillverkas
av Firma V. Lindblad, Box 1024,
Örebro. Tel. 687. Skisser och prisku-
rant på begäran. Konstnärligt och väl-
gjort arbete garanteras.

Förbundsmärket

Soc. dem. Kvinnoförbundets
medlemmar!

Bär det vackra förbundsmär-
ket i röd emalj och guld.

Pris kr. 1:25

Beställ snarast hos kvinnokl. kassör.

Alla för arbetarrörelsen
intresserade kvinnor

böra läsa Landsorganisationens
tidskrift

Fackförenings- rörelsen

Den utkommer med
ett 24-sid. häfte varje
vecka och kostar, för
helt år Kr. 6:15 för
halvt år Kr. 3:15.

Prenumerationen kan ske antingen
genom postverket eller direkt hos
tidskriftens exp. adress: Landssek-
retariatet, Barnhusgatan 18,
Stockholm.

Kommissionärer!

SPRID Morgonbris på alla fabriker,
verkstäder och kontor!

VÄRVA prenumeranter även inom
skolläraarekåren och andra grupper av
socialt intresserade!

SÄLJ Morgonbris vid alla friluft-
fester och möten under sommaren!

Varje medlem

bör bereda sig att deltaga i agita-
tionen för värvandet av nya med-
lemmar till den soc.-dem. kvinnorö-
relsen.

Husmödrarnas bankräkning

I hushållskassan har man i allmänhet medel för att täcka de närmaste dagarnas utgifter, dels också medel för att verkställa betalningar, som skola göras först om någon vecka eller ännu längre fram. Denna senare del av hushållskassan lämpar sig för insättning på sparkasseräkning. Där äro pengarna i säkerhet, där förränta de sig, där äro de lätt disponibla

STOCKHOLMS ENSKILDA BANK

Brunnsviks Folkhögskola

Tjugosjätte vinterkursen tager sin början den 10 oktober. Anmälningstiden utgår 1 augusti. Prospekt sändes på begäran. Obemedlade elever erhålla *stipendier* från staten. I stor utsträckning bevilja även enskilda organisationer och kommuner stipendier. Dessutom finnes möjlighet att erhålla *räntefria studielån* ur Brunnsvikarnes lånekassa.

Ansökningar, åtföljda av åldersbetyg och skolbetyg, insändas till Brunnsviks Folkhögskola, adress *Sörvik*.

FÖRR
3 timmar
NU
20 minuter

tar det att laga middag tack vare **FRUCO-GRYTAN**

FRUCO kokar och steker all mat på 5-20 minuter.

liter 3 5 7 9 12
Kr. 28:50 30:75 36:— 41:25 50:25
Fritt Stockholm. Postorder exp. omg.

Undertecknad, som sedan i december 1930 använt mig av Fruco-grytan och därunder många gånger haft anledning att prisa dess goda och tidsbesparande egenskaper, vill gärna rekommendera den åt varje husmor och självförsörjande i såväl staden som på landsbygden.
SIGNE WESSMAN
Ordf. i Sv. Soc.-dem. Kvinnoförbund.

A-B FRUCO
Tunnelgatan 20 B · STOCKHOLM

Kvinnopolikliniken
i Lundby, Göteborg
för havandeskapsundersökningar och kvinnosjukdomar samt rådgivningsbyrå för föräldrar.
Mottagning: torsdagar kl. 6-7 e. m.

Kvinnor! Hemmet Brunnsg. 28, Stockholm, erbjuder under sommaren kortare eller längre tids logi. Billigt! Bra!
Anmälan kan ske pr tel. 95 94. Tillgång till bad.

Södermanlands Enskilda Bank Solidarisk bank. Grundad 1865.
Kontor i Stockholm:
Regeringsgatan 18   Norrlandsgatan 2   Humlegårdsgatan 7
Hornsgatan 66 A   Slussplan 1-3   Kungsgatan 60   Barnhusgatan 18 Odengatan 52

Aktiebolaget Arbetarnes Tryckeri

FOLKETS HUS, STOCKHOLM, TEL.: 22 76, N. 40 43
POSTGIRO 4739

Rekommenderar sig till utförande av alla slags trycksaker.

- Moderna stilar!
- Snabbt utförande!
- Moderata priser!

Liten familj
blir inte stor om man i god tid gör sina inköp hos oss. Upplysningsbroschyrer och prislista mot 45 öres porto. Privat avsändare om så begäres.
NILS ADAMSSON
Jakobsgatan 22, Stockholm 1.

WESSLINGS
när det gäller basarer.

S:t Görans Begravningsbyrå
Jenny Larsson
Fleminggatan 60
Tel. K. 4724.
*
Ombesörjer allt vid dödsfall
Eldbegängelser
Balsameringar

När Ni sätter bo

och Ni skall köpa duktyger
och handdukar, glöm då icke
betydelsen av att Ni får va-
ror, som Ni kan lita på. Ni
kan erhålla full trygghet
endast genom att köpa ett
välkänt svenskt fabrikat.

Almedahl • Holma
Dalsjöfors • Häggådalen

Vid val av bostad

i ÅLSTEN • APPEL-
VIKEN • NOCKEBY

rådfråga en vederhäftig och sak-
kunnig byrå, som har lång erfa-
renhet i branschen.

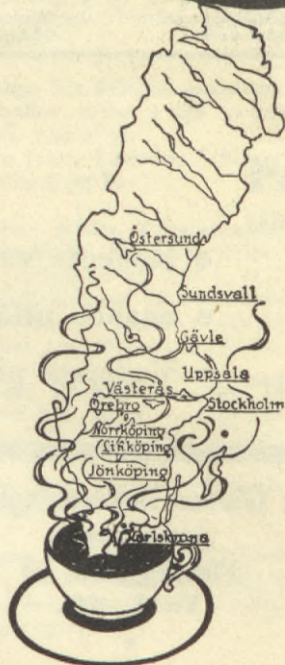
BALDERS

Vänd Eder till BALDERS

FASTIGHETSBYRÅ
HÖGLANDSTORGET 10
ÅLSTEN. Tel.: Ålsten 1000, 1100

BILAR TILL FÖRFOGANDE

Lucks

"Alltid samma goda kaffe"

kaffe

Husmödrar, vet Ni

huru stor procent av huvudstadens befolkning,
som köper sitt kaffe hos oss?

Vi vet det, men önska behålla detta för oss själva
som en av våra angenäma affärshemligheter.

En sak kan vi dock säga: Den som blir en kaffe-
kund hos Lucks är i gott sällskap!

Till platser där vi ej ha filialer expediering per post.

Percy F. Luck & Co. H. A. B.
STOCKHOLM.

